

Zaštita socijalnih i ekonomskih prava u Republici Hrvatskoj

Janjić, Mladen

Master's thesis / Specijalistički diplomski stručni

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **The University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić / Veleučilište s pravom javnosti Baltazar Zaprešić**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:129:854248>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-23**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository of the University of Applied Sciences Baltazar Zaprešić](#) - The aim of Digital Repository is to collect and publish diploma works, dissertations, scientific and professional publications

**VELEUČILIŠTE
S pravom javnosti
BALTAZAR ZEPREŠIĆ
Zagreb**

**Stručni diplomski studij
Menadžment javnog sektora**

MLADEN JANJIĆ

**ZAŠTITA EKONOMSKIH I SOCIJALNIH PRAVA U
REPUBLICI HRVATSKOJ**

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, 2023. godine

**VELEUČILIŠTE
S pravom javnosti
BALTAZAR ZEPREŠIĆ
Zagreb**

**Stručni diplomski studij
Menadžment javnog sektora**

DIPLOMSKI RAD

**ZAŠTITA EKONOMSKIH I SOCIJALNIH PRAVA U
REPUBLICI HRVATSKOJ**

**Mentor:
dr. sc. Ninoslav Gregurić Bajza**

**Student:
Mladen Janjić**

**Naziv kolegija:
ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA**

**JMBAG studenta:
0234045720**

SADRŽAJ

SAŽETAK

ABSTRAKT

1. UVOD.....	1
2. LJUDSKA PRAVA	3
2.1. Povijest i karakteristike ljudskih prava.....	6
2.2. Vrste ljudskih prava.....	7
2.3. Ekonomska, socijalna i kulturna prava.....	9
3. ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA	10
3.1. Zaštita ljudskih prava na globalnoj razini	10
3.2. Europska zaštita ljudskih prava	11
3.3. Zaštita ljudskih prava u Republici Hrvatskoj	14
3.3.1. Zakonodavni okvir zaštite ljudskih prava u Republici Hrvatskoj.....	17
3.3.2. Institucionalni okvir zaštite ljudskih prava u Republici Hrvatskoj.....	19
4. ZAŠTITA EKONOMSKIH I SOCIJALNIH PRAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ	20
4.1. Ekonomska prava po Ustavu Republike Hrvatske.....	20
4.2. Socijalna prava po Ustavu Republike Hrvatske.....	24
4.3. Utjecaj globalne krize na ekonomska i socijalna prava.....	29
4.4. Ekonomska i socijalna politika države u funkciji zaštite ekonomskih i socijalnih prava	30
4.5. Budući izazovi za ekonomska i socijalna prava ljudi u Republici Hrvatskoj	32
5. ZAKLJUČAK	36
6. IZJAVA	38
7. POPIS LITERATURE	39
7.1. Knjige:.....	39
7.2. Članci iz časopisa:.....	39
7.3. Internetski izvori:	39
8. POPIS SLIKA I TABLICA.....	41
ŽIVOTOPIS	42

SAŽETAK

Svaki se čovjek rađa s temeljnim ljudskim pravima koja su zakonski određena i propisana te kao takva vrijede za cijeli svijet. Međutim, mnogi ni danas nemaju svoja prava zbog niza različitih okolnosti i čimbenika. Upravo je o tome riječ u ovome radu, s naglaskom na socijalna i ekonomska prava, jedna od najznačajnijih i najpotrebnijih ljudskih prava. Kako u svijetu, tako i u Republici Hrvatskoj veliki broj ljudi oskudijeva u socijalnim i ekonomskim pravima. Ključni problemi odnose se na veliku stopu nezaposlenosti, slabe ili nikakve prihode, lošu zdravstvenu skrb, nemogućnost isplate plaća i mirovina, odlazak iz države, a sve to dovodi do siromaštva koje je ne samo hrvatski, već i globalni problem. U radu se ukazuje na slabosti hrvatskog sustava koji se bavi socijalnim i ekonomskim pravima te se nastoji odrediti i preporučiti što bi trebalo učiniti za boljitak i zaštitu svih građana bez obzira na razlike. Za proučavanje ove tematike korištena je deduktivna metoda na temelju koje se od općenite razine došlo do pojedinačnih zaključaka te naglaska na ekonomska i socijalna prava. Na ovu se metodu nastavlja metoda klasifikacije koja se koristi u podjeli ljudskih prava. Metodom deskripcije opisuju se određene činjenice, a sve u cilju približavanja ključnih problema koji opterećuju hrvatsko, a sve više i svjetsko društvo.

Ključne riječi: ljudska prava, socijalna prava, ekonomska prava, siromaštvo.

Title in English: PROTECTION OF SOCIAL AND ECONOMIC RIGHTS IN THE REPUBLIC OF CROATIA

ABSTRACT

Every person is born with fundamental human rights which are determined and prescribed by law, and valid for the whole world. However, many people still don't have their rights because of different circumstances and factors. That's the main topic of this scientific thesis, with an emphasis on social and economic rights, one of the most important and necessary human rights. There is the same situation in the world and in the Republic of Croatia, a large number of people lack social and economic rights. The key problems refer on the high unemployment rate, low or none incomes, low health care, inability to pay salaries and pensions, leaving the country, and all of that leads to poverty, which isn't only a problem in Croatia, but also a global problem. This thesis points out the weaknesses of the Croatian system that deals with social and economic human rights and tries to determine and recommend what should be done for the improvement and protection of all the citizens despite of differences. The deductive method was used for studying this topic from the general level to individual conclusions and an emphasis on economic and social rights. This method is followed by the classification method used in the distribution of human rights. The method of description describes certain facts, all with one goal of approaching the key problems that burden Croatian, and more and more, world society.

Key words: human rights, social rights, economic rights, poverty.

1. UVOD

U ovom radu obrađuju se temeljna ljudska prava, s posebnim naglaskom na ekonomska i socijalna pravim. Središnji dio rada predstavlja osvrt na spomenuta prava unutar Republike Hrvatske u kojoj su ista uglavnom zanemarena i ne poštuju se.

Rad je strukturiran u nekoliko temeljnih poglavlja tada da se nakon uvodnog dijela, u sljedećem poglavlju daje kraći povijesni pregled ljudskih prava i njihovih karakteristika. U ovom dijelu rada nastavno se općenito navode vrste ljudskih s naglaskom na pravo na život, slobodu, mir, zdravlje, posao, obrazovanje... Ljudska bi prava trebala biti jednaka u cijelom svijetu, no još uvijek postoje područja u svijetu u kojima se ona lako zaboravljaju. Osim prava, svaki pojedinac ima i svoje obveze koje se također vrlo rado zanemaruju. Nadalje, posebno je stavljen naglasak na ekonomskim, socijalnim i kulturnim pravima.

Sljedeće poglavlje rada ističe važnost zaštite prava; prije svega na globalnoj, potom europskoj, a naposljetku i nacionalnoj razini unutar Republike Hrvatske. Naime, ljudska su prava određena Ustavom, no u Ustavu mnogo toga piše, ali u principu postoji mnogo *zakonskih rupa* i sve je prilično nedorečeno. Prava su teorijski jasno naznačena i točno definirana, no stvarnost je uvelike drugačija. Zbog toga je vrlo važno voditi računa o zakonodavnom i institucionalnom okviru koji se bavi zaštitom ljudskih prava u Republici Hrvatskoj.

U nastavku rada ukazuje se posebice na ekonomska i socijalna prava unutar Republike Hrvatske i njihovu zaštitu, poslije čega slijedi prikaz utjecaja globalne krize na ta ljudska prava. Ljudska prava u globalizaciji naišla su na brojne izazove. Svijet se spojio zahvaljujući informatičkoj tehnologiji, masovnim medijima, prije svega internetu. Upravo je to spajanje dovelo do novih problema jer svi su ljudi različiti, što je korisno za napredak svijeta i društva, no društvo u globalu taj dio ne shvaća pa se javljaju brojni sukobi, mržnja i odbacivanje, tim više što se sve snažnije osjeti razlika između bogatih i siromašnih zemalja. U ovom poglavlju govori se i o važnosti ekonomske i socijalne politike u zaštiti ekonomskih i socijalnih prava građana. Položaj ekonomske politike u Republici Hrvatskoj vrlo je nezavidan. Ekonomska slika Hrvatske nije na dobrom glasu, čemu svjedoči i hrvatsko gospodarstvo koje je daleko ispod prosjeka i zaostaje za ostatkom Europe, ali i svijeta, stoga je vrlo teško govoriti o budućnosti ekonomskih prava. Ekonomska prava i gospodarska kriza usko su povezani zbog čega se u nastavku rada nastoji prikazati šteta proizašla i nastala na temelju svjetske krize. Potom slijedi jednak osvrt na socijalnu politiku u Republici Hrvatskoj, budućnosti socijalnih

prava te spoj socijalnih prava i gospodarske krize. Ovaj dio rada završava analizom budućih izazova za ekonomska i socijalna prava ljudi u Republici Hrvatskoj. Razmatraju se svi važni segmenti i predlažu određene solucije koje bi mogle pomoći u *reinkarnaciji* socijalnih i ekonomskih prava, ali i hrvatskoga naroda te države.

Naposljetku, rad završava zaključkom u kojemu se uz presjek cijelog rada iznose navode konstatacije do kojih je autor rada došao obrađujući naslovnu temu rada.

2. LJUDSKA PRAVA

Svaki se čovjek rađa s određenim pravima. Prije svega, misli se na pravo na život, obrazovanje, slobodu govora, isticanja mišljenja, iskazivanja svojih stavova, pravo na rad, zdravstvenu zaštitu...

Slika 1 Ljudska prava

Izvor: <http://psihologija.hr>

„Ljudska prava nisu otkriće nekoga suvremenog trenutka ili vremena nedavne prošlosti, već su to osnovna prava čovjeka prisutna gotovo od samog početka civilizacije. Ona su „... neotuđiva prava svih članova ljudske obitelji”, koja su dostupna svima bez obzira na „... razlike bilo koje vrste, kao što su rasa, boja, spol, jezik, vjera, političko ili drugo mišljenje, narodnosno ili društveno porijeklo, imovina, rođenje ili drugi pravni položaj”. Samom činjenicom da pripada ljudskoj vrsti, svaki čovjek posjeduje neotuđiva prava koja moraju poštivati ostali pripadnici društva u kojem pojedinac živi. Među najvažnijima su svakako pravo na život, slobodu i osobnu sigurnost. Kad govorimo o ljudskim pravima onda mislimo najprije na elementarna prava pojedinca“... da ne bude ubijen, da ne bude mučen, da ne bude arbitrarno uhapšen, da ne bude silovan ili napadnut” (Jurišić, 1999: 74).

Slika 2 Borci za ljudska prava

Izvor: <https://www.kucaljudskihprava.hr>

Pored prava svaki pojedinac ima i svoje obveze prema državi, svojoj okolini, ali i sebi samome. Svi imaju pravo na dostojan život, ravnopravnost i jednakost. Nažalost, čak i u 21. stoljeću ima enormnih propusta po tom pitanju. Kako u svijetu, tako i u Republici Hrvatskoj postoji niz slučajeva, tj. ljudi koji žive na samim društvenim marginama, zaboravljeni od strane drugih i gotovo izolirani žive u uvjetima davne prošlosti kada ljudi nisu imali toliko znanja, mogućnosti, potreba. Danas je društvo umnogome drugačije i tijekom vremena generacije su se snažno promijenile.

Iako je današnje društvo u globalu snažno napredovalo, što je dodatno potaknuo razvoj tehnologije, postoji niz pukotina koje sve jače razdiru ovo društvo. Sve je veći jaz između bogatih i siromašnih, što snažno utječe na (ne)stabilnost svjetskog gospodarstva i mira. U Republici Hrvatskoj situacija je prilično kaotična, premda vladajući nastoje u medijima prikazati idiličnu sliku društva. Naime, mnogo je ljudi koji su nedovoljno obrazovani, veliki je postotak nezaposlenosti, a sve to dodatno otežava ionako kompliciranu situaciju.

Mladi svakodnevno napuštaju zemlju jer uviđaju da *ovaj brod tone* te odlaze u potragu za boljim životnim standardom, bolje plaćenim poslom, bolje uređenim sustavom. Ljudi naprosto

shvaćaju da u ovoj državi nisu cijenjeni ni zaštićeni koliko bi trebali biti. Republika Hrvatska je prilično mala zemlja tako da je zastrašujuća činjenica što toliko ljudi odlazi i više se ne vraća.

Veliki je to udarac i gubitak, no očigledno je da vladajući ne reagiraju na ovu situaciju. Iako se neprestano šalje poruka kako je Republika Hrvatska sigurna zemlja, valjalo bi dobro analizirati takvu informaciju i situaciju. Država koja svojim građanima ne nudi kvalitetan život ni osnove nužne za preživljavanje, ne može se zvati sigurnom. Činjenica da je možda sigurna za strane turiste, ne može se mjeriti s onom primarnom ljudskom sigurnošću koju većina građana u Republici Hrvatskoj nema.

Prema tome, ekonomska i socijalna prava, možda i najvažnija prava, u Republici Hrvatskoj na samome su dnu. Hrvatski građani, kao i sama Republika Hrvatska, teško mogu pratiti standard snažnih, naprednih i razvijenih europskih zemalja.

U teoriji su možda odlično sastavljeni svi zakoni, pravilnici i ostala dokumentacija, no realnost je u potpunosti drugačija. Naime, hrvatski je standard uvelike ispod prosjeka, zbog čega je iznimno teško nešto postići na legalan način pa je i to jedan od razloga zašto *siva ekonomija* doživljava pravi procvat.

Republika Hrvatska ima brojne pogodnosti i mogućnosti, no nema adekvatno vodstvo i zbog svega toga propada, a naposljetku propada i hrvatski građanin, ali i cijelo hrvatsko društvo. Iz svega toga proizlazi da čovjek ima prava na papiru, ali u stvarnosti je prilično zakinut za ista, i to ne samo u Republici Hrvatskoj, već i u cijelom svijetu.

O kršenju ljudskih prava suvremeno društvo može saznati mnogo više u odnosu na prethodne generacije zahvaljujući tehnologiji. Središnji dio u vijestima zauzimaju informacije o ubojstvima, masakrima, mučenju, raznim oblicima nasilja... Zapravo nije riječ samo o vijestima, ovdje se radi o ljudskoj svakodnevnici (Jurišić, 1999).

Pored toga, pojedini ljudi još uvijek nemaju krov nad glavom, u 21. stoljeću još uvijek postoje mjesta u kojima ljudi žive bez vode i struje, a pritom se ne treba gledati daleko jer takva je situacija vrlo prisutna u Republici Hrvatskoj. Ljudi nemaju ono najosnovnije za normalan život, a političari u svijet šalju sliku i poruku prosperitetne i nadasve razvijene zemlje.

2.1. Povijest i karakteristike ljudskih prava

Ljudi su s vremenom stjecali prava koja su se neprestano i dodatno oblikovala ukorak s razvojem samog društva. „Gledano kroz povijest, brojni su filozofi i politički mislioci doprinijeli razvoju ljudskih prava (npr. Thomas Hobbes, John Locke, Jean-Jacques Rousseau, Voltaire), a značajniji povijesni dokumenti koji su se bavili tom problematikom su: *Hamurabijev zakonik* (17-18. st. pr. n. e.), *Magna Carta Libertatum* (1215.), *Habeas Corpus Act* (1676.), *Američka Deklaracija neovisnosti* (1776.), *Ustav Sjedinjenih Država* (1787.), *Bill of Rights - Američka povelja prava* (1789.), *Francuska Deklaracija o pravima čovjeka i građana* (1789.), *Deklaracija o pravima žene i građanke* (1791.).“¹

Naravno, ljudi su tijekom povijesti gubili svoja prava zbog različitih čimbenika, prije svega zbog rata kada su bili prisiljeni bježati i napuštati svoje domove, ostavljajući sve što su tijekom života izgradili. U takvim se izvanrednim situacijama krše brojna ljudska prava, od čega je naglasak na ljudskom životu. Postoji niz dokumenata koji ukazuju na važnost postojanja ljudskih prava, a utemeljeni su svojevrsnom gradacijom. Naime, Opća deklaracija o ljudskim pravima vrijedi za cijeli svijet, europska se razina temelji na Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda. Također, svaka država zasebno podržava ljudska prava; u Republici Hrvatskoj riječ je o Ustavu Republike Hrvatske. U taj su vrhovni dokument uključena ljudska prava.

Od karakteristika ljudskih prava ističe se činjenica koja dokazuje da su svi ljudi rođeni ravnopravni te bi takvi trebali biti i tijekom života. Svatko ima pravo na život, slobodu, dom, osnovne životne potrebe, zdravstvenu zaštitu... Iako se prava dijele na određene skupine, zanimljivo je koliko zapravo međusobno ovise i dopunjavaju se.

¹ *Ljudska prava*, preuzeto s: <https://www.czss-ck.hr> (7. 6. 2023.)

2.2. Vrste ljudskih prava

Ljudska su prava sastavni dio života. „Ona se razmatraju na državnoj (ustavnoj), međunarodnoj i teorijskoj razini. U povijesti ustavne zaštite prava čovjeka razlikuju se tri naraštaja prava čovjeka (model koji je uveo Karel Vasak). Prvi su naraštaj građanska i politička prava, drugi ekonomska i socijalna prava, a treći prava solidarnosti. Svaki od njih odgovara jednomu članu iz poznatoga slogana Francuske revolucije: sloboda, jednakost, bratstvo (*liberté, égalité, fraternité*).“²

Građanska i politička prava koja čine prvu skupinu prava više su u vezi s državom i državnim pitanjima, odnosno mogućnošću glasanja na izborima, sudjelovanjem u donošenju pojedinih odluka na određenim razinama. Drugu skupinu prava čine ekonomska i socijalna. Riječ je o pravima koja su formirana za svakog pojedinca i nude mu priliku za dostojanstven život, tj. posao i životni standard kakav svaki čovjek zaslužuje. Treća se skupina prava može povezati s ljudskim djelovanjem i načinom života te ophođenja u sklopu svoje okoline.

S obzirom na to kako je svijet danas uređen ne treba čuditi da su ljudska prava detaljno i pomno sastavljena, dakako za dobrobit ljudskog bića. Barem bi tako trebalo biti. Kao što ljudski život čine brojne sastavnice, bilo je sasvim logično na taj način utemeljiti i sama prava.

„Ljudska prava obuhvaćaju mnogo različitih područja ljudskog suživota. Mogu se podijeliti u više grupa, ali često se svrstavaju u tri kategorije:

1. Građanska i politička prava
2. Socijalna i ekonomska prava
3. Prava treće generacije“ (Kolednjak i Šantalab, 2013: 324).

S druge pak strane prava su nekad bila kategorizirana i podijeljena na građanska, politička i socijalna prava. Razvoj je najprije započeo s građanskim temeljnim pravima prema kojima je uređeno i određeno da su svi ljudi jednaki pred zakonom. S takvim se stajalištem nastavilo sve do današnjih dana, međutim mnogo se puta pokazalo kako to pravo i nije istinito jer oni koji su na visokim položajima manipuliraju istim i iskorištavaju svoju poziciju.

U 19. su stoljeću formirana politička prava prema kojima su ljudi ostvarili pravo na sudjelovanje u raznim političkim raspravama, donošenju odluka, glasanju i sl. Iako je i to pravo

² Prava čovjeka, preuzeto s: <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=49981> (29. 4. 2023.)

ostalo sve do danas, i njegova je prvotna slika dosta iskrivljena. Prema ljudi imaju pravo glasa, rijetko se kada njihov glas čuje, odnosno oni koji bi ih trebali čuti oglušuju se na njihove prijedloge, molbe.

Naposljetku, 20. je stoljeće donijelo formaciju socijalnih prava prema kojima su građani ostvarili mogućnosti za ostvarivanje osnovnih egzistencijalnih potreba poput prava na rad i plaću, kuću, zdravstvenu, socijalnu skrb, mirovinu... Današnje vrijeme ukazuje kako nijedna skupina prava ne predstavlja ono što bi zaista trebala predstavljati, a to su sami građani, tj. običan čovjek. Uvijek se podilazi vladajućima i onima koji imaju određenu moć, dok se po malom čovjeku neumorno gazi. Iako bi trebalo živjeti u skladu s pravednošću, u Republici Hrvatskoj pravda je odavno prestala živjeti.

Tablica 1 Tri kategorije ljudskih prava

Ljudska prava	Vrijeme nastanka	Obilježja
Građanska	18. stoljeće	Prava-slobode Jednakost svih ljudi pred zakonom, zaštita ličnosti i vlasništva.
Politička	19. stoljeće	Prava političke participacije Prava udruživanja i sudjelovanja u javnim poslovima (izbori, sindikati i sl.)
Socijalna	20. stoljeće	Prava-potraživanja Svi građani imaju zadovoljavajuće egzistencijalne uvjete.

Izrada autora prema: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2003_06_97_1230.html

Iako se mnogo govori i piše o ljudskim pravima, realnost je ipak drugačija. Spomenuta podjela trebala bi vrijediti za čitav svijet, no veliki dio svijeta ne živi u skladu s pravima. Mnogi ljudi ni ne znaju da postoje neka prava i da oni sami imaju određena prava. Brojni su narodi u cjelini zanemareni; čak ne znaju kakav je život izvan granica njihova područja. Najsnažnije zemlje svijeta redovito obećavaju pomoć onima koji su najsiromašniji i jedva preživljavaju, no rezultata tih obećanja i dalje nema. Siromaštvo je samo dodatno produbljeno, a ljudi žive po nekim tuđim pravilima, dok prava gotovo da i nemaju.

Ono što je važno napomenuti svakako je činjenica da je Opća skupština UN-a usvojila pojedine paktove, između ostalog i Pakt o gospodarskim, socijalnim i kulturnim pravima. Prošlo je mnogo vremena dok je 35 država prihvatilo ovaj dokument, točnije ugovor. Naime, potpisivanjem i prihvaćanjem Pakta stvorene su pravne obveze za države članice (Buerenthal, Shelton i Steward, 2011). Svaka država ima svoja prava, ali s pravima dolaze i obveze te potencijalne posljedice kršenja istih. Upravo to naglašava, utvrđuje i potvrđuje i sam Pakt.

2.3. Ekonomska, socijalna i kulturna prava

Spomenuta prava spadaju u drugu skupinu podjele i kao takva međusobno se dopunjuju. Ove tri sastavnice vrlo su bliske i može se reći kako im je u cilju održati kvalitetan ljudski život.

Pojmovi ekonomije i socijalnog značajni su za razvoj i život svakog čovjeka. Riječ je o terminima koji su dio ljudske svakodnevice i svatko ima na njih pravo. Ovdje nije riječ o pojmovima koji su namijenjeni samo pojedincima, već su potrebni apsolutno svim društvenim razinama. Imajući mogućnost živjeti u skladu s ovim pravima, čovjek može uistinu postići mnogo toga.

Međutim, ako ostane zakinut za ova prava, zapravo je zakinut za život kakav zaslužuje. Ako je društvo napredovalo, onda svaki čovjek ima pravo na napredak bez obzira na mjesto stanovanja, stupanj obrazovanja, spol, rasu, religiju, kulturu... Taj napredak, između ostalog, omogućuju mu upravo socijalna i ekonomska prava.

Ako se pogleda suvremeni svijet, tada se zaista može tvrditi kako je sve više vidljiva razlika između bogatih i siromašnih. Srednje klase gotovo da više nema. Premda su socijalna i ekonomska prava jedna od najznačajnijih za čovjeka, upravo suvremeno društvo prikazuje slabe rezultate tih prava. Sve je više ljudi koji nemaju novca te ljudi koji su socijalni slučajevi, a ekonomska i socijalna prava trebala bi biti upravo suprotno, tj. ta bi prava trebala čovjeku nuditi i osigurati temelje sigurnog, stabilnog i dostojanstvenog života.

Kultura zauzima sve važnije mjesto u životu pojedinca, ali i kolektiva. Kultura se grana u različitim smjerovima, stoga se i na taj način može mnogo napraviti za napredak i bolji život cijelog društva. Svatko ima pravo sudjelovati u kulturnom životu svoje lokalne, ali i šire zajednice, samo mu je potrebno dati priliku.

3. ZAŠTITA LJUDSKIH PRAVA

S obzirom na brojne i svakodnevne izazove te probleme u društvu, potrebno je konstantno raditi na promicanju i zaštiti ljudskih prava. Na ljudska prava utječu mnogobrojni vanjski i unutarnji čimbenici, stoga su nužni snažni temelji na kojima će se prava dalje razvijati. Vrlo je bitno odrediti i sam smjer tog razvoja, što pak ovisi o društvenim (ne)prilikama. U svakom slučaju ljudska prava valja zakonski zaštititi, ali i tu zaštitu provoditi u stvarnosti. Kao što je napomenuto, svaki je čovjek ravnopravan u društvu, a ta bi se stavka osobito trebala ispoštovati zakonski, a ista se upravo zakonski mnogo puta krši.

Današnje se društvo najbolje očitava u podjeli na bogate i siromašne, a upravo se po toj podjeli realiziraju i sama ljudska prava. U stvarnosti bogati se dio društva uvijek ima pravo pozvati na svoja prava, što se rijetko događa kada je u pitanju siromašan sloj društva. Teorijski su prava vrlo dobro razrađena, no realnost ukazuje na mnoge propuste.

3.1. Zaštita ljudskih prava na globalnoj razini

Zahvaljujući tehnologiji svijet je u potpunosti postao povezan, što je s jedne strane pozitivna stavka, a s druge negativna.

Naime, pozitivna je činjenica u tome što je ljudima mnogo jednostavnije putovati, sklapati poslove, upoznavati i povezivati se s različitim ljudima. S druge je pak strane loše jer je svijet postao vidljiv u svakom segmentu. Naravno da je i do pojave tehnologije postojala razlika između snažnijih i slabijih, odnosno bogatijih i siromašnijih. Međutim, nakon otkrića interneta i ostalih masovnih medija, svijet je postao globalno selo i sve dosadašnje razlike postale su snažnije i opasnije.

Ekonomski siromašnije i nestabilnije države uvidjele su koliko zapravo zaostaju za pojedinim velesilama. Na strani siromašnih svakako se nalazi i Republika Hrvatska koja snažno zaostaje za svjetskim, ali i europskim velesilama. Hrvatska je još uvijek zemlja u tranziciji, tj. određenom prijelazu i pokušaju postizanja kakve-takve posličke i gospodarske stabilnosti. Taj put dugo traje i zapravo se ne vidi napredak, već nazadovanje. Ulazak u Europsku uniju samo je pokazao koliko je Republika Hrvatska nespriprema na sve nadolazeće izazove i koliko zaostaje za snažnim europskim zemljama.

Globalizacija je također donijela iste rezultate jer je ukazala koliko nedostataka ima hrvatska politička, gospodarska i ekonomska scena. Kada se realno sagledaju svi elementi, tada je vidljivo da je sve spomenuto na vrlo niskoj razini. Iako Europska unija nastoji uvesti svojevrsnu ravnotežu među državama članicama, Republika Hrvatska na dnu je liste jer je njezin napredak vrlo pasivan, dok su pojedine države vrlo aktivne u svom planiranju rasta i razvoja. Jedan od brojnih ciljeva globalizacije svakako je uspostaviti globalno društvo koje bi trebalo pomoći u stvaranju pravednije svjetske podjele.

„J. Keane (2001.) globalno civilno društvo vidi kao protuotrov za nasilje i oholost; njegova je jakost u činjenici da nositelje vlasti može pozvati na odgovornost i tako malo-pomalo svijet učiniti pravednijim, otvorenijim i poniznijim. Keane naglašava da globalno civilno društvo nije samo dijete turbo kapitalizma već je određeno brojnim čimbenicima. To je sindrom procesa i aktivnosti koji imaju mnogostruko podrijetlo i mnogostruku dinamiku“ (Bežovan, 2004: 95).

Već se sada svijet snažno suočava s globalizacijom i posljedicama iste. Sve je više isprepletenih ljudi različite religije, kulture, običaja, stupnja obrazovanja na jednom području. Stvarni životni primjeri ukazuju da takvo društvo rijetko pronalazi zajednički jezik. Sukobi su i dalje prisutni, nezadovoljstvo je na vrhuncu, stoga odnosi često eskaliraju. Međutim, ljudi su više nezadovoljni zbog nesređene situacije u državi te raznim sukobima nastoje iskazati svoj bunt.

Nažalost, takve su situacije sve češće u Republici Hrvatskoj u kojoj narod uistinu pati i jedva preživljava, što je nezamislivo za 21. stoljeće. Ekonomski i socijalni status zaista je upitan, tim više što su hrvatska dugovanja premašila sve realne kvote, a gospodarstvo je ispod svake razine. Vrlo je slična situacija u cijelom svijetu jer su ljudska prava previše nezaštićena, a samim time nezaštićen je i čovjek.

3.2. Europska zaštita ljudskih prava

Iako svaka država stvara svoje zakone, pravilnike i sl., potrebno je uzeti u obzir i neka međunarodna pravila. Takva je situacija i u Republici Hrvatskoj koja čini sastavni dio Europske unije kao jedne zajednice.

Kao dio zajednice, Republika Hrvatska mora prihvatiti pojedine zakone. Između ostalog, riječ je o zakonima o zaštiti ljudskih prava. Posebno se ističe članak 3. Statuta Vijeća Europe u kojemu je jasno naznačeno da svaka država članica mora „prihvatiti načela vladavine prava i

uživanje ljudskih prava i temeljnih sloboda svih osoba unutar njene jurisdikcije“ (Buergenthal, Shelton i Steward, 2011: 135).

Netom spomenuto, u Republici Hrvatskoj postoji zakonodavno tijelo Savjet koje se izričito bavi zaštitom ljudskih prava, ali sve u skladu s Vladom Republike Hrvatske i drugim institucijama koje su u vezi s ljudskim pravima. Na isti su način formirana određena europska tijela koja također štite sve građane Unije.

Iako u pravilu Europska unija nije formirana s ciljem zaštite ljudskih prava, već je osnovana zbog jačanja gospodarstva, ekonomije i politike. I dalje su ove sastavnice najvažniji temelj Unije jer se neprestano radi i gradi na jačanju političkih, gospodarsko-ekonomskih veza, no spomenuto ne bi postojalo bez suradnje ljudi. Europska unija čini i predstavlja jedan spoj različitih europskih zemalja koje se međusobno podosta i razlikuju po brojnim elementima.

Ipak, svaka država postoji i razvija se zahvaljujući čovjeku kao pojedincu, ali i kao kolektivu, stoga je bilo nekako očekivano da se Europska unija osvrne i na potrebe tog istog čovjeka, odnosno društva.

Sam razvoj Europske unije nije proizašao iz zaštite ljudskih prava te temeljnih sloboda, ali je vodstvo shvatilo da je pitanje ljudskih prava itekako važno, osobito kada se zemlje na ovakav način spajaju i tako je došlo do potpisivanja i svečanog proglašenja Povelje o temeljnim pravima Europske unije 2000. u Nici, odnosno Strasbourgu 2007. Taj je trenutak označio svojevrsnu prekretnicu u odnosu prema zaštiti ljudskih prava sa strane Europske unije (Omejec, 2008). S obzirom na cijelu situaciju u društvu i svijetu te snažnom razvoju, boljim životnim uvjetima i višem standardu te većoj zaradi, ljudi sve više i češće putuju. To je također jedan od razloga zbog kojeg je trebalo uspostaviti i potpisati zakon o zaštiti ljudskih prava te sloboda jer se pojedinca osjeća mnogo sigurnije u drugoj državi znajući da se može pozvati na određena prava ako su mu ista iz nekog razloga povrijeđena.

U tom slučaju veliku ulogu ima Europsko vijeće koje je ujedno i najreprezentativnije tijelo unutar Europske unije. Vijeće čine šefovi država ili vlada onih država koje su članice Europske Unije. Osim njih, odluke dakako donosi predsjednik Europskog vijeća te predsjednik Europske komisije, dok u svemu, ali bez prava glasa, sudjeluje i visoki predstavnik Unije za vanjske poslove i sigurnosnu politiku (Mintas-Hodak, 2010). Europsku uniju čine različite zemlje, prije svega s obzirom na razvijenost. Veliki je izazov uskladiti sve članice kako bi svaka imala jednaka prava i mogućnosti. Vijeće svakako radi na ostvarenju toga plana, prije svega misleći

na zbližavanje zemalja, poticanje njihova osobnog rasta i razvoja, ali i poštovanje prema ostalima.

„Temeljne ciljeve Vijeća Europe možemo sažeti u nekoliko točaka:

1. zaštita ljudskih prava, višestranačka parlamentarna demokracija i vladavina prava,
2. promicanje spoznaja o europskom identitetu utemeljenom na zajedničkim vrijednostima unutar različitih kultura i poticanje njegova razvitka i različitosti,
3. sklapanje međunarodnih ugovora diljem kontinenta radi standardiziranja društvene i pravne prakse zemalja ugovornica,
4. osiguranje jedinstva kontinenta i razvoj demokratske stabilnosti u Europi potporom političkih, ustavnih i zakonodavnih reformi u državama članicama,
5. traženje rješenja za probleme s kojima se suočava europsko društvo“ (Omejec, 2008: 49).

Pored toga, ključni dokument za zaštitu ljudskih prava svakako je Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava koja se temelji i proizlazi iz službene Deklaracije o ljudskim pravima. Oba dokumenta imaju isti cilj – zaštititi ljudska prava i slobode na svakom teritoriju. Međutim, još uvijek nisu svi ljudi dovoljno dobro zaštićeni i nemaju ista prava u svim svjetskim državama, baš kao što nemaju ni unutar Europske unije. Pravi je primjer Republika Hrvatska u kojoj, kao što je već spomenuto, između ostalog vlada zakon jačega. Naime, zakoni su propisani i postignuti su svi dogovori prema kojima bi svaki pojedinac trebao biti društveno ravnopravan.

Međutim, često se svjedoči kršenju ljudskih prava i neravnopravnosti po pitanju obrane. Običnog se čovjeka nerijetko tereti za najmanji mogući prekršaj, dok se bogatom društvenom sloju, a osobito pripadnicima političkog svijeta, često zanemaruju mnogo veći prekršaji. Prema tome je vidljivo kako pravednost nije uvijek na snazi jer moć i novac odigraju ključnu ulogu, a to je ono protiv čega se valja boriti i suzbiti u potpunosti – mito i korupcija. Tek kad se taj dio iskorijeni, ljudi će možda napokon moći živjeti slobodno i jednako, tj. prema propisanim pravima koje bi trebala osigurati upravo Europska konvencija. Riječ je o sljedećim pravima:

1. pravo na život
2. pravo ne biti podvrgnut mučenju, nečovječnom ili ponižavajućem postupku ili kazni
3. sloboda od ropstva

4. pravo na osobnu slobodu, sigurnost i pravičan postupak
5. pravo na privatan i obiteljski život
6. sloboda misli, savjesti i vjeroispovijedi
7. sloboda izražavanja i mirnog okupljanja
8. pravo na sklapanje braka i zasnivanja obitelji
9. pravo na djelotvoran pravni lijek
10. zabrana diskriminacije
11. derogiranje u vrijeme izvanrednog stanja
12. ograničenja političke djelatnosti stranaca
13. zabrana zloupotrebe prava
14. granice primjene ograničenja prava.³

Ovo su samo taksativno navedena prava koja unutar svojih skupina imaju niz drugih elemenata kojima se nastoji zaštititi čovjek i društvo.

3.3. Zaštita ljudskih prava u Republici Hrvatskoj

Kako u svijetu, tako i u Republici Hrvatskoj postoje ljudska prava, ali i potreba za njihovim očuvanjem i zaštitom. Prvi pravni izvor zaštite ljudskih prava u Republici Hrvatskoj je Ustav Republike Hrvatske. „Ustav utvrđuje dvije institucije koje jamče provedbu Ustavom zajamčenih ljudskih prava: Pučki pravobranitelj i Ustavni sud. Pučki pravobranitelj je opunomoćenik Hrvatskog sabora za promicanje i zaštitu ljudskih prava i sloboda i svatko mu može podnijeti pritužbu na rad državnih tijela, tijela lokalne i područne (regionalne) samouprave i tijela s javnim ovlastima, ako smatra da su mu njihovim nezakonitom ili nepravilnim radom povrijeđena ustavna ili zakonska prava. Postoje i posebni pravobranitelji za djecu, invalide i ravnopravnost spolova. Ustavni sud Republike Hrvatske je najviše tijelo ustavnih jamstava u zaštiti ljudskih prava i temeljnih sloboda građana.“⁴

Glavno je težište na zaštiti ljudske slobode i univerzalnih vrijednosti. Iako se posvuda jamči ravnopravnost, sloboda i ljudsko pravo, ipak, u stvarnosti postoje brojna odstupanja od istih.

³ (Europska) Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, preuzeto: <https://www.zakon.hr/z/364/%28Europska%29-Konvencija-za-za%C5%A1titu-ljudskih-prava-i-temeljnih-sloboda> (29. 4. 2023.)

⁴ Zaštita i promicanje ljudskih prava, preuzeto s: <https://pravamanjina.gov.hr/zastita-i-promicanje-ljudskih-prava/597> (29. 4. 2023.)

Sva su ta prava propisana i čine sastavni dio Ustava u kojem je naznačeno da svi u Republici Hrvatskoj imaju svoja prava i slobodu neovisno o boji kože, spolu, religiji, jeziku, političkim i drugim uvjerenjima, podrijetlu, imovini, stupnju obrazovanja, društvenom položaju ili nekim drugim osobinama.⁵ Sve su to segmenti o kojima valja voditi računa i osvijestiti činjenicu kako je društvo satkano od različitih pojedinaca od kojih svaki na svoj način pridonosi razvoju i rastu društva na svjetskoj razini.

Živjeti u 21. stoljeću svakako je vrlo izazovno i teško je pratiti društveni razvoj, nadolazeće promjene i prepreke s kojima se društvo suočava na svakodnevnoj razini. Kada dođe do nove nepoznate pojave, tada je vrlo teško zaštititi sva ljudska prava. Kako bi se taj dio olakšao, a Vlada Republike Hrvatske dobila pravovremene informacije, tako se u Republici Hrvatskoj osnovao Savjet. Riječ je o specifičnom zakonodavnom tijelu koje se bavi isključivo proučavanjem i zaštitom ljudskih prava. Temeljna zadaća Savjeta svakako se odnosi na javljanje Vladi ako dođe do kritičnih situacija kojih je u posljednje vrijeme zaista bilo nebrojeno mnogo. Konstante su verbalne prijetnje i razni ispadi između pojedinaca, uključujući i nacionalne manjine, a ono što je snažno utjecalo na mentalni ljudski sklop bio je potres i pojava virusa COVID-19.

Obje pojave odnijele su brojne živote, uništile sve što su ljudi tijekom svojih života stvarali. Na temelju potresa i pandemije oduzeta su određena ljudska prava, prije svega pravo na kretanje, pravo na dom i dostojanstven život. Potres je prirodna pojava koja se ne može spriječiti. Nažalost, u više je navrata pogodila nekoliko županija u kojima su ljudima u potpunosti razrušeni domovi ili su toliko oštećeni da nisu sigurni za život.

Iako institucije koje se bave ljudskim pravima neumorno govore kako rade svoj posao i štite sve građane, stvarnost ukazuje na jednu sasvim drugačiju sliku. Nakon potresa ljudi su preseljeni u kontejnere uz obećanje da ubrzo kreće obnova te kako će svi biti zbrinuti u svojim domovima. Ti isti ljudi još uvijek čekaju na obnovu i izgradnju novih kuća da napokon mogu početi živjeti kako zaslužuju. Vladajući kao da se oglašuju na njihove vapaje i jednostavno ih ignoriraju, a time svakako krše osnovna ljudska prava. Krše i ono što su sami potpisali i izglasali.

S druge je strane pojava virusa COVID-19 koji je poput nevidljivog neprijatelja zaprijetio cijelome svijetu. Suvremeno je društvo bilo nespremno za ovaj izazov, a mnogi su izgubili

⁵ *Zaštita i promicanje ljudskih prava*, preuzeto s: <https://pravamanjina.gov.hr/zastita-i-promicanje-ljudskih-prava/597> (29. 4. 2023.)

bitku protiv istog. Riječ je o virusu oko kojega postoje brojne zagonetke i pitanja na koja možda nitko neće nikad ni odgovoriti. Činjenica je da su tijekom pandemije ljudi tretirani na nehumane načine i nitko ih nije pitao za njihova prava. Svi su živjeli u strahu i panici unutar četiri zida. Osim što su spomenuti događaji dehumanizirali ljudsko biće, suvremeni je čovjek zauvijek etiketiran, ponajprije iz perspektive koja se bavi proučavanjem psihološkog stanja.

Nijedna institucija za zaštitu ljudskih prava u tom razdoblju nije odradila svoj posao, ljudi su ostali sami i napušteni, snalazili su se kako su mogli i znali. Vrlo su često nailazili na agresiju i provođenje sile od strane policije, tj. onih koji bi ih trebali zaštititi. Povrijeđena su mnoga ljudska prava za što vjerojatno nitko nikada neće odgovarati ni snositi posljedice.

U idealnim se uvjetima Savjet bavi propisanim elementima i provodi sljedeće zadaće:

- „sudjelovanje u kontinuiranom praćenju i analizi javnih politika koje se odnose i/ili utječu na razvoj ljudskih prava u Republici Hrvatskoj
- sudjelovanje u davanju mišljenja Vladi Republike Hrvatske o nacrtima propisa koji se odnose i/ili utječu na stanje ljudskih prava u Republici Hrvatskoj i predlaganje Vladi Republike Hrvatske mjera za rješavanje određenih problema, te mjera za poboljšanje stanja ljudskih prava
- sudjelovanje u programiranju i utvrđivanju prioriteta za korištenje fondova Europske unije koji su otvoreni za Republiku Hrvatsku u području zaštite ljudskih prava, kao i ostalih fondova Europske unije koji mogu uključivati i ljudska prava ili imati utjecaja na njihovo ostvarivanje
- praćenje provedbe Nacionalnog plana zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije
- razmatranje izvještaja i periodičnih izvješća međunarodnih organizacija o stanju ljudskih prava u Republici Hrvatskoj
- praćenje primjene međunarodnih instrumenata koji se odnose na područje zaštite i promicanje ljudskih prava i proučavanje iskustava drugih zemalja u ostvarivanju ljudskih prava
- predlaganje Vladi Republike Hrvatske osnivanja privremenih pomoćnih tijela, *ad hoc* radnih skupina, radi obrade pojedinih tema od nacionalne važnosti ili rješavanja pojedinih pitanja iz područja ljudskih prava
- suradnja s nacionalnim odborima i povjerenstvima za pojedina područja ljudskih prava, tijelima za ljudska prava Hrvatskoga sabora, pučkim pravobraniteljem i ostalim

opunomoćenicima Hrvatskoga sabora za promicanje i zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda te udrugama za zaštitu i promicanje ljudskih prava registriranim u Republici Hrvatskoj

- suradnja sa županijskim koordinacijama za ljudska prava i Koordinacijom za ljudska prava Grada Zagreba.⁶

Ono što zapravo proizlazi iz svih ovih navedenih točaka, jest suradnja. Bez tog segmenta teško da se može postići željeni rezultat ili cilj. Savjet svakako treba surađivati s Vladom Republike Hrvatske, ali i s ostalim institucijama koje su u vezi s ljudskim pravima. To je jedini način na koji se ljudska prava mogu zaštititi, a čovjek osjećati sigurno i zaštićeno. Sve te zakonodavne institucije trebaju raditi zajedno za dobrobit čovjeka i to je jedini cilj koji trebaju imati.

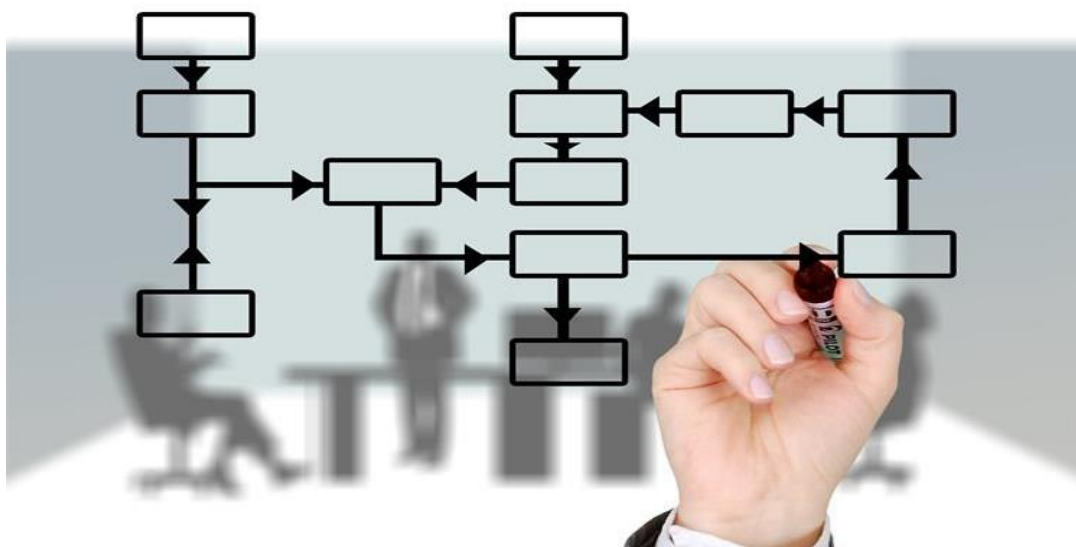
3.3.1. Zakonodavni okvir zaštite ljudskih prava u Republici Hrvatskoj

Ljudska su prava utemeljena na globalnoj razini, no svaka država uključuje i prilagođava ista svojim zakonima i potrebama. Republika Hrvatska uvrstila je spomenuta prava u Ustav Republike Hrvatske kao temeljni zakon.

U isticanju i biranju prava potrebno je polaziti upravo od čovjeka. Svaki je pojedinac jedinstveno i neponovljivo biće koje ima različite mogućnosti, želje, potrebe, drugačiji pogled na svijet i okolinu. Prava trebaju uzeti u obzir upravo navedene stavke kako bi se pomoglo svakom čovjeku. Planirati znači istraživati, analizirati, proučavati i na temelju svih dobivenih podataka i informacija doći do konkretnih odgovora i rješenja koja će biti od koristi svakom individualnom ljudskom biću.

⁶ Savjet za ljudska prava, preuzeto s: <https://pravamanjina.gov.hr/ljudska-prava/savjet-za-ljudska-prava/1061> (15. 4. 2023.)

Slika 3 Plan zaštite ljudskih prava

Izvor: <https://pravamanjina.gov.hr/ljudska-prava/nacionalni-plan-zastite-i-promicanja-ljudskih-prava-i-suzbijanja-diskriminacije-za-razdoblje-do-2027-godine/989>

U zakonodavni okvir ljudskih prava ubrajaju se različita nadležna tijela, a riječ je o Odboru za Ustav, Poslovniku i političkom sustavu, Odboru za ljudska prava i prava nacionalnih manjina te Odboru za ravnopravnost spolova.⁷

Zakon ne štiti, odnosno ne smije štiti samo i isključivo hrvatske građane, već i nacionalne manjine bez obzira na rasu, religiju, nacionalnost i ostalo. Zakon je jedan i jednak za svakoga te ga se svi na isti način trebaju pridržavati. Nažalost, u Republici Hrvatskoj dolazi do mnogih propusta u provođenju zakonskih odrednica, osobito po pitanju ljudskih prava na čemu treba mnogo i sustavno raditi da bi se postigli određeni ciljevi i rezultati.

Vlada Republike Hrvatske prihvatila je i podržala Nacionalni plan zaštite te promicanja ljudskih prava, kao i suzbijanja diskriminacije u razdoblju do 2027. Ovakva je odluka donesena upravo iz razloga da se društvo kao kolektiv osvijesti o važnosti jednakosti i ravnopravnosti svih građana. Na taj način mogu ostvariti i svoja prava koja su donesena Ustavom Republike Hrvatske, ali i drugim međunarodnim ugovorima koji se tiču zaštite ljudskih prava te suzbijanja diskriminacije.⁸

⁷ Pregled institucionalnog, zakonodavnog i strateškog okvira u području zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije, preuzeto s: <https://pravamanjina.gov.hr/> (10. 6. 2023.)

⁸ Nacionalni plan zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije za razdoblje do 2027. godine, preuzeto s: <https://pravamanjina.gov.hr/ljudska-prava/nacionalni-plan-zastite-i-promicanja-ljudskih-prava-i-suzbijanja-diskriminacije-za-razdoblje-do-2027-godine/989> (10. 5. 2023.)

Na taj se način daje jednaka prilika svima i ukazuje da je svaki pojedinac sa svojim znanjem, mogućnostima i samim postojanjem važan za napredak cijeloga društva. Međusobnom suradnjom i razumijevanjem na svim razinama ljudi mogu postići enormne rezultate i postignuća.

3.3.2. Institucionalni okvir zaštite ljudskih prava u Republici Hrvatskoj

Osim vrhovne zaštite ljudskih prava postoje i određene institucije. Ustav Republike Hrvatske ističe dvije glavne institucije koje se bave zaštitom ljudskih prava. Riječ je o pučkom pravobranitelju i Ustavnom sudu.

Pučki pravobranitelj štiti i brani ljudska prava od svih nezakonitosti ili nepravilnosti u radu. Spomenuta pozicija sa sobom nosi veliku odgovornost. Ljudska se prava svakodnevno nađu pod svojevrsnim pritiskom, stoga pravobranitelj treba pomno pratiti situaciju u društvu, ukazivati na eventualne propuste, nedostatke, surađivati s ostalim institucijama, organizacijama, ali i samom Vladom Republike Hrvatske jer se samo na taj način ljudska prava mogu konkretno zaštititi.

S druge je strane Ustavni sud Republike Hrvatske koji provodi one aktivnosti koje su nužne za održavanje zaštite ljudskih prava. Ustav je nadređeni i vrhovni dokument na nacionalnoj razini te kao takav nadzire županijska tijela i tijela lokalnih jedinica.

4. ZAŠTITA EKONOMSKIH I SOCIJALNIH PRAVA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Iako svaka država treba formirati zakone kojima će štiti ljudska prava, postoje određene iznimke. Naime, Republika Hrvatska pripada krugu zemalja kojima je svakako potrebna pomoć izvana.

Iako u Hrvatskoj postoje mnogobrojni stručnjaci, uvijek nešto nedostaje. Mnogo je hrvatskih zakonskih nedostataka, stoga se zakoni često temelje na tuđim temeljima. U slučaju zaštite ekonomskih i socijalnih prava Republika Hrvatska okrenula se njemačkom primjeru. „Najpogodnijim načinom primjene stranih rješenja u unutrašnjem poretku ističe se tzv. model angažiranja (engl. engagement model), pri kojem (ustavni) sudovi strane i međunarodne izvore ne uzimaju kao obvezujuća, bezrezervna i gotova rješenja unutrašnjih pitanja, ali ih a priori ne odbacuju shvaćajući da ona nude način na koji se testira razumijevanje vlastite tradicije i mogućnosti da se te tradicije istražuju u refleksiji drugih“ (Kuzelj, 2022: 136).

Autori hrvatskog Ustava prihvatili su oblik njemačkog jer ga smatraju najpotpunijim i najdjelotvornijim zaštitnim oblikom po pitanju ljudskih prava (Kuzelj, 2022). Međutim, nedovoljno je samo preuzeti nečiji oblik, nužno ga je prilagoditi sebi i nastaviti raditi u smjeru rasta, razvoja i boljitka, čime se može podići i životni standard građana Republike Hrvatske. Upravo je taj dio zanemaren, a samim time zanemarena je i zaštita ekonomskih i socijalnih prava. Riječ je o području koje stagnira i uistinu hitno treba poduzeti konkretne korake kako bi se mogle pratiti društvene promjene.

Te bi korake trebao poduzeti Ustavni sud Republike Hrvatske i dodatno potaknuti napredak, odnosno pojačati zaštitni oblik ekonomskih i socijalnih prava koja se trenutno nalaze na vrlo niskoj razini.

4.1. Ekonomska prava po Ustavu Republike Hrvatske

S obzirom na naziv, ekonomska se prava odmah povezuju s ekonomijom, odnosno poslovanjem, radom, plaćom... Poanta je u stvaranju adekvatnih životnih uvjeta te mogućnost da čovjek na temelju snažnih ekonomskih elemenata ostvari svoje ciljeve te da stvara nešto novo.

Uz ekonomiju povezuje se i gospodarstvo koje je iznimno važno za stabilnost i razvoj svake pojedine države. Što je gospodarstvo snažnije, to će snažnija biti i ekonomija. Kada su ova dva područja na visokoj razini, tada se podiže životni standard, a osim toga veća je i potrošnja. U svemu tome čovjek postaje zadovoljniji načinom života koji vodi. Zadovoljstvo i ekonomska moć potiče na veću potrošnju, a to znači veći protok novca i zarade unutar države.

Čim se spomene ovaj pojam ili barem blizak naziv po pitanju ekonomije, prva asocijacija svakako su financije i zapošljavanje; dakle stavke koje itekako imaju važnu ulogu u životu svakog pojedinca. Ako se promatra situacija u Republici Hrvatskoj, može se uočiti kako građani po pitanju ekonomskih prava nisu sigurni ni zaštićeni. Ekonomska prava predstavljaju područje koje sadrži nekoliko ključnih točaka, a sve idu u smjeru boljeg i pravednijeg života.

„Glavna je funkcija voditi računa o tome da svi građani imaju ekonomsku situaciju koja im omogućuje slobodan i dostojanstven život. Da biste to učinili, moraju se slijediti određena načela:

- Nediskriminacija. Mora postojati jednakost bez diskriminacije prema spolu, dobi, rasi, vjeri, političkim idejama ili bilo kojim drugim okolnostima. Omogućujući tako svima pristup tim ekonomskim pravima.
- Države se moraju obvezati da će procesuirati kršenje ovih ekonomskih prava od strane njihovih građana.
- Države moraju slijediti zakonodavne politike koje razvoj ovih ekonomskih prava čine učinkovitim.
- Države se pak moraju pridržavati tih prava u svojim politikama kako bi stekle vrijednost koju im dodjeljuje UDHR.⁹

Ukoliko se teži ravnopravnosti i jednakosti, utoliko svakako treba naglasiti važnost nediskriminacije. Međutim, u svijetu postoji bezbroj slučajeva diskriminacije o kojima se uglavnom šuti. Vrlo je slična situacija u Republici Hrvatskoj. Naime, niz je situacija u kojima se prepoznaje diskriminacija. Prije svega, riječ je o nacionalnim manjinama, zatim skupinama ljudi koji pripadaju drugoj religiji, kulturi, rasi. Također, s diskriminacijom se često suočavaju

⁹ *Ekonomska prava - što su to, definicija i pojam*, preuzeto s: <https://hr.economy-pedia.com/11034174-economic-rights> (10. 5. 2023.)

i žene, osobito one koje imaju djecu. Njima je vrlo teško pronaći posao jer ih poslodavci odbijaju upravo zbog činjenice što su majke.

Prema tome, te skupine ljudi nemaju svoja ekonomska prava, niti ih država pokušava zaštititi. Iako se u medijima proteže priča kako institucije rade svoj posao, vrlo je teško u to povjerovati s obzirom na sve situacije u kojima se pojedinci nađu. Osim takvih izoliranih slučajeva i situacija, u Republici Hrvatskoj mnogo je drugih stvari koje se ne temelje na pravdi.

Prije svega, previsoka je stopa nezaposlenosti, a plaće koje ljudi imaju daleko su ispod prosjeka u odnosu na druge razvijene zemlje. Radnička je klasa potplaćena, dok su s druge strane oni koji su preplaćeni. Ekonomija Republike Hrvatske ne može se pohvaliti visokim statusom. Iako kao zemlja ima izvrsne predispozicije da bude snažna ekonomska sila, političko vodstvo vodi državu u krivom smjeru i to traje desetljećima, zapravo od samog početka hrvatske samostalnosti. Previše je mita, korupcije, ilegalnog tržišta na svim društvenim razinama.

Kao što je ranije spomenuto, mnogo se takvih slučajeva uspješno prikrije, a oni koji se razotkriju ne trpe prevelike posljedice jer u ovoj pravnoj državi nema ni pravih zakona ni kazni. Politička elita misli samo na svoju dobrobit, a naroda se sjete samo pred izbore kad lažnim obećanjima kupuju glasove naivnih građana. Nakon što dođu na vlast zaborave na običnog čovjeka zahvaljujući kojem imaju radno mjesto. Tada zapravo započinje prava priča.

Od trenutka samostalnosti hrvatski su političari prodali više od polovice hrvatskih ekonomskih izvora, uključujući brojne tvornice koje su ljudima nekad osiguravale ekonomsku stabilnost. Sve je veći vanjski dug države koji će trebati isplaćivati brojne nadolazeće generacije. Novca općenito nema, no cijene proizvoda i svih životnih potreba drastično rastu. U posljednje se vrijeme sve češće može čuti kako neće biti ni novca za mirovine. Realno, mirovine neće biti ni potrebne jer će većina ljudi iseliti, a Republika Hrvatska izgubit će svoje ime, identitet i jednostavno će nestati.

Svaka država ima točno određenu ulogu u ekonomskim stvarima, ali i u ostalim područjima koja su važna za svojevrsnu ravnotežu života. Što se tiče ekonomskih zadaća države, riječ je o četiri ključne funkcije:

„• povećanje učinkovitosti (promicanje konkurencije, smanjenje izvantržišnih utjecaja, otklanjanje tržišnih devijacija i promašaja te briga o javnim dobrima)

• promicanje jednakosti (poreznom politikom i politikom rashoda državnog proračuna radi preraspodjele dohotka po određenim skupinama)

- jačanje makroekonomske stabilnosti (smanjenjem nezaposlenosti i stabilnosti cijena)
- poticanje ekonomskog rasta (fiskalnom i monetarnom politikom)¹⁶ (Marić, 2015: 19).

Spomenute stavke čine sastavni dio ekonomskih prava građana, no u Republici Hrvatskoj ostale su u sjeni politike i krivih poteza. Ekonomija je čvrsto povezana s gospodarstvom neke države; zapravo je riječ o dvjema isprepletenim sastavnicama. Gospodarstvo Republike Hrvatske gotovo da i ne postoji, što znači da nema napretka ni za samu državu, a ni za njezine građane. Što je lošija gospodarstvena slika, takva će biti i ekonomska verzija. Oba područja sustavno propadaju, a time propadaju i radnička prava.

U ne tako davnoj prošlosti, radnik je bio cijenjen i imao je mnogo više svojih prava po pitanju zapošljavanja i zaštite na radnom mjestu. S vremenom je došlo do velikog zaokreta u poslovnom svijetu; demokracija je zapravo postala privatizacija, a takvo uređenje postoji i danas.

Nekada davno postojali su robovi i robovlasničko društveno uređenje, a danas postoje *slobodni* ljudi koji, baš poput robova, rade i jačaju moć svojih nadređenih. Sve u svemu, prava ekonomska prava postoje samo u teoriji. Praksa pokazuje koliko su ljudi zapravo zaknuti za ista i teško da će se nešto promijeniti dok u svijetu vladaju zakoni jačega.

Postavlja se pitanje kako zaštititi nešto čega u principu nema. Da bi hrvatski građani imali ekonomska prava dostojna ljudskog bića, potrebno je uložiti mnogo truda, vremena, novca za potpunu izmjenu državnog aparata. Sadašnjost je po tom pitanju vrlo izazovna, a budućnost još izazovnija. Trenutne su okolnosti otežane, no svijet je oduvijek prepun prepreka koje se mogu pobijediti, samo je potrebna kvalitetna organizacija, državno vodstvo kojem će narod biti na prvome mjestu i kolektivni cilj, a to je borba za jednakost i ravnopravnost.

U svijetu će uvijek postojati razlike među ljudima, što je zapravo i nužno ako društvo želi napredak. Važno je prihvatiti različitosti jer one zapravo obogaćuju i ujedinjuju društvo, a ujedno su i jedan od najvažnijih stupova društva na globalnoj razini, samo to valja na vrijeme i uvidjeti.

4.2. Socijalna prava po Ustavu Republike Hrvatske

Socijalna su prava usko povezana s ekonomskim. Ako ljudi imaju bolju plaću i veće financijske mogućnosti, imat će i priliku za socijalna prava. Ova se prava također odnose na zaposlenje, ali i socijalnu zaštitu, stambeno pitanje, obrazovanje i zdravstvenu zaštitu. Njihov je temeljni cilj zadovoljiti osnovne egzistencijalne potrebe. U prošlosti socijalna prava nisu bila toliko aktualna i zastupljena, stoga država nije ni intervenirala u društvene odnose i osobnu sferu. Tek je u 20. stoljeću došlo do promjene u državnoj ulozi u odnosu prema radnicima i siromašnima (Kregar, Gardašević, Gotovac, Jelić, Jurić, Ofak, Petričušić, Selanec i Staničić, 2014).

„Meksički ustav iz 1917. godine prvi je poustavio postavku socijalnog intervencionizma u popis temeljnih prava, uvodeći i prava radnika. Nastavno je, 1919. godine, ustavom Weimarske Njemačke, lista socijalnih prava dodatno proširena. Nakon Drugog svjetskog rata, ideja socijalnog blagostanja, kao oblika prevencije svjetskih sukoba, dovela je do konstitucionalizacije socijalnih prava u brojnim državama, počev od Italije 1947. godine. Opća deklaracija o ljudskim pravima Ujedinjenih naroda iz 1948. godine izrijeком je navela socijalna prava“ (Kregar i sur., 2014: 104).

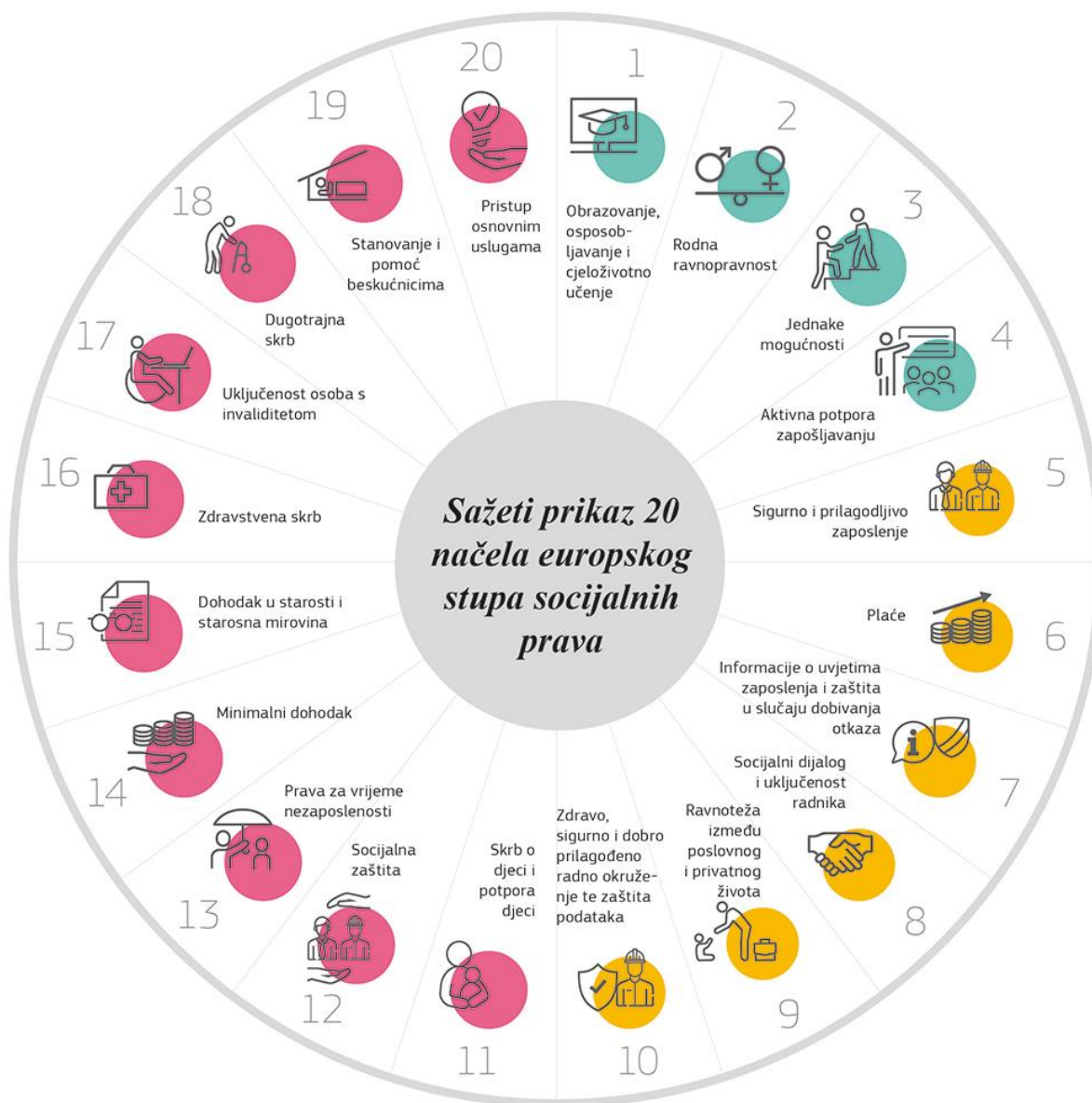
Iako su socijalna prava oduvijek bila nužna, u vremenima gospodarskih kriza postala su svojevrsna smetnja jer su izdaci, troškovi i rashodi bili mnogo veći u odnosu na zaradu i prihode. Svaka kriza dodatno je uzdrmala svijet socijalnih prava koja su postala upitna. O svemu svoje mišljenje iznose i građani kojih se ova prava najviše tiču.

Zbog svega je toga Europska unija 2017. uspostavila europski stup socijalnih prava jer su na taj način nastojali podići razinu ljudskih prava te pružiti potporu pravednim tržištima rada, kao i sustavima socijalne skrbi koji posluju na funkcionalan način.¹⁰

U nastavku je grafički prikaz svih 20 socijalnih prava. Vidljivo je kako i na koji način ta prava prate čovjeka od početka do kraja života. Na temelju njih pojedinac ima pravo na školovanje, jednakost, ravnopravnost, pravo na plaćeni rad, odmor, skrb o djeci, starijima, nemoćnima, invalidima, pravo na mirovinu...

¹⁰ *Socijalna prava u EU-u*, preuzeto s: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/social-rights-eu/> (29. 4. 2023.)

Slika 4 Europski stup socijalnih prava

Izvor: <https://eur-lex.europa.eu/>

Iz ovog se shematskog prikaza vidi koliko su zapravo ekonomska i socijalna prava isprepletana i prožeta zajedničkim elementima. Kao što je prikazano, jedno od najvažnijih prava svakako se odnosi na pravo na obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje. Naime, u današnje vrijeme svaki društveni sloj ima pravo za obrazovanje. Stjecanjem raznih znanja pojedinac razvija sebe, svoje sposobnosti, talente, napreduje u području koje ga zanima. Nakon obrazovnog razdoblja, svatko bi trebao imati i dobiti priliku da pokaže i dokaže svoje znanje te na taj način stekne određeno radno, ali i životno iskustvo. Također, s obzirom na sve moguće promjene u suvremenom svijetu, prije svega zbog pojave i razvoja informatičke tehnologije,

čovjek treba imati pravo na cjeloživotno učenje kako bi se mogao i znao nositi sa svim promjenama i izazovima koje vrijeme donosi.

Osnovno je pravo i pravo rodne ravnopravnosti. Kao što muškarci imaju prava, tako ih moraju imati i žene. Rod, odnosno spol, samo je jedna biološka razlikovna kategorija, no ne smije stvarati drugačije vrste razlika između muškaraca i žena. U prošlosti je upravo rodna razlikovnost bila jedna od najsnažnijih društvenih razlika. Naime, muškarci su bili vrsta koja je imala nadmoć nad ženama koje nisu imale pravo glasa. Tretirane su kao kućanice i majke, za sve ostale poslove brinuli su se muškarci. Nasilje nad ženama bila je uobičajena pojava, a mnogi su o tome zbog straha šutjeli. Nakon određenog vremena žene su uspjele ostvariti svoja prava i danas su daleko ravnopravnije, nego su bile u prošlosti. Naravno, i danas postoje područja koja su još uvijek društveno zaostala i žene i dalje žive po pravilima muškaraca.

Ta se rodna ravnopravnost usko povezuje s jednakim mogućnostima. Ako jedna strana ima određenu priliku, tada je treba dobiti i druga. I žene i muškarci na jednak način trebaju dobiti jednaku priliku, osobito kada je u pitanju zapošljavanje. Vrlo je važno pružiti aktivnu potporu prilikom zapošljavanja. Radno mjesto za svakoga treba biti sigurno i lako prilagodljivo. U tome veliku ulogu zauzimaju ostali djelatnici. Poslodavac svakako treba djelatnicima pružiti sigurne uvjete rada, osigurati im naknade i pomoć u slučaju povreda na radnom mjestu. Poželjna je i pozitivna radna atmosfera, a to opet ovisi o samom poslodavcu te koliko i na koji način potiče svoje djelatnike na rad. Radna atmosfera ovisi i o zaposlenicima, jesu li spremni na suradnju, međusobno pomaganje i sl.

Trud zaposlenika ovisi o intrinzičnoj i ekstrinzičnoj motivaciji, premda je ekstrinzična (vanjska) mnogo češće od intrinzične (unutarnje). Intrinzična potiče djelatnika da se trudi u obavljanju zadataka i poslova, dok se u pozadini krije želja za napredovanjem i postizanjem određenih ciljeva i rezultata. Vanjska motivacija temelji se na visini plaće. Što je plaća viša, to je djelatnik zadovoljniji i spremniji za rad. Visina plaće potiče ljude na sustavan rad, pravovremeno izvršavanje zadanih zadataka i poslova. Na temelju dobivene i zarađene plaće čovjek si može priuštiti život kakav želi. Nažalost, u Republici Hrvatskoj, ali i svijetu, mnogi se suočavaju s niskim ili nikakvim plaćama, zbog čega su prilično nezadovoljni i demotivirani.

Svaka osoba koja radi ima pravo dobiti informacije o uvjetima zaposlenja i biti zaštićena u slučaju otkaza. U ugovoru treba biti jasno naznačen svaki uvjet i sva očekivanja od strane poslodavca prema djelatniku. Sve ugovorne stavke trebaju biti transparentne i nedvosmislene.

U slučaju otkaza djelatnik treba imati određenu pravnu zaštitu i mora dobiti priliku izboriti se za svoja prava.

Kako bi poslovni proces teкао neometano, tako je potrebno saslušati potrebe, želje, pritužbe djelatnika. Također, iste je nužno uključiti u razgovor i dati im priliku da odlučuju o nekim poslovnim potezima. Na taj će se način radnici osjećati ugodno, od koristi i dobit će priliku u stvaranju kvalitetne radne atmosfere. Komunikacija i dijalog su važni na svim poslovnim razinama jer se samo na taj način mogu postići željeni rezultati.

Jedno od najpotrebnijih prava za svakog čovjeka jest pronaći ravnotežu između privatnog i poslovnog života. Pojedinaac ima pravo na rad, ali i pravo na odmor od posla kako bi se mogao posvetiti svom privatnom životu. U principu, u Republici Hrvatskoj zaposlenici rade osam sati dnevno. To je svojevrsni prosjek sati unutar kojih je djelatnik produktivan i motiviran te odmoran za rad. Sve što je više od osam sati može rezultirati smanjenjem koncentracije, pogreškom na radu, umorom i sl. Obavljanje teških fizičkih poslova može ubrzati proces umora i dekoncentracije i prije osam sati. U svakom slučaju čovjek treba imati vrijeme za odmor i vrijeme koje će iskoristiti za druge aktivnosti, a koje se ne tiču posla.

Svako se radno mjesto treba temeljiti na sigurnosti i zaštiti, što osobnih, što poslovnih podataka. Što se tiče privatnog života, osobito po pitanju djece, vrlo je važno adekvatno brinuti o djeci, odnosno osigurati im dostojan, bezbrižan i siguran život, što je moguće prije svega na temelju prihoda. Druga stvar koja je nužna jest imati vremena za djecu, a to se može uz organizaciju i uravnoteženost između poslovnog i privatnog života.

Što se tiče socijalne zaštite, ona je nužna ljudima koji su nezaposleni zbog svog zdravstvenog stanja, nemaju svoj dom, nemaju nikakve prihode. Tada im je potrebna ova vrsta zaštite i pomoći kako bi si mogli osigurati zadovoljavanje osnovnih životnih potreba. Na takav se način pomaže najsiromašnijem društvenom sloju koji je nemoćan samostalno opstati.

Ljudi imaju pravo i na različite oblike i vrste naknada dok su nezaposleni, no trebaju se u zadanom roku (mjesec dana nakon prestanka radnog odnosa) prijaviti na Hrvatski zavod za zapošljavanje. Još jedan od uvjeta na temelju kojeg se može ostvariti naknada jest radni odnos u trajanju najmanje 9 mjeseci u roku dvije godine. Naknada se ne može ostvariti ako djelatnik sam da otkaz.

Minimalni dohodak zaslužuju dobiti sve osobe bez obzira na rod, spol, rasu, religiju i sve ostale čimbenike. Svatko ima pravo na život dostojan čovjeka. Minimalni dohodak je dohodak koji

se dobiva za osnovne životne potrebe. Ovdje nije riječ o luksuzu, već o običnom životu. Nažalost, minimalni dohodak u današnje vrijeme teško pokriva sve životne troškove jer cijene svega enormno rastu, tako da je ljudima uistinu teško preživjeti samo od minimalnog dohotka. Međutim, dio društva godinama živi na samim marginama i bori se za opstanak, što nikako ne smije biti ključ rješavanja problema.

Svaki pojedinac, kada uđe u određenu starosnu dob, ima pravo na starosni dohodak i mirovinu. Naime, ljudi većinu svog životnog vijeka posvete poslu i radu kako bi kasnije, kada ostare, mogli živjeti od zaslužene mirovine. Nažalost, u Republici Hrvatskoj mirovine su uglavnom mizerne i jedne od najnižih u Europi te svijetu. Ljudi si ne mogu u starosti priuštiti čak ni ono najosnovnije, a kamoli nešto više. Žalosno je što mnogi, koji otiđu u mirovinu, trebaju i dalje raditi na pola radnog vremena.

Zdravlje je najvažnije u životu i potrebno je svima. Također, svi imaju pravo na dobivanje zdravstvene skrbi i pomoći u svakom trenutku. S obzirom na to da društvo čine različiti ljudi, a društvo su i osobe s invaliditetom, potrebno im je pružiti priliku da se aktivno i ravnopravno uključe u društvo. Osobama s invaliditetom treba pružiti mogućnost zapošljavanja, na čemu se u posljednje vrijeme aktivno radi, no još uvijek je ova društvena skupina dosta u sjeni i samo se rijetki odlučuju na ovakav rizik, što bi svakako trebalo promijeniti i više poticati aktivnosti u kojima osobe s invaliditetom mogu sudjelovati.

Pojedine osobe jednostavno ne mogu same brinuti o sebi i za sebe, stoga im je potrebno dati mogućnost i priliku za dugotrajnu skrb. O njima mogu brinuti osobe unutar, ali i izvan obitelji. Također, važno je da se dobije i svakodnevna te adekvatna zdravstvena skrb u slučaju nepokretnosti ili drugih teških oblika bolesti. Za sve to osobe koje se brinu o takvim pojedincima trebaju primati naknadu.

Jedno od najvećih ljudskih prava svakako je imati dom. Nažalost, mnogi ljudi to pravo ne ostvaruju zbog različitih razloga. Mnogi nemaju svoj dom, već su beskućnici. U posljednje se vrijeme broj istih naglo povećava i svakodnevno raste, ne samo u svijetu, već i u Republici Hrvatskoj. Razlozi mogu biti različiti. Ipak, svatko treba imati kakav-takav krov nad glavom i beskućnici trebaju biti adekvatno zbrinuti. Sve su češće slike ljudi koji žive u parkovima, spavaju na klupama i nemaju nikakvih prihoda, a u 21. stoljeću zaista ne bi smjelo biti takvih slučajeva. Iz svega toga proizlazi činjenica da, što je svijet napredniji, to se povećava razina siromaštva, odnosno broj onih koji su bez svog doma, napušteni i zaboravljeni. Kao posljednje pravo unutar pakta o socijalnim pravima ističe se pristup osnovnim uslugama. Naime, svatko

ima pravo na osnovne životne potrebe poput prava na struju, vodu, osnovne namirnice. Nažalost, i u ovom je slučaju Republika Hrvatska zakazala jer brojni građani nemaju omogućene i osigurane čak ni te osnovne stvari, što su pokazali posljednji događaji poput potresa na Banovini kada su mediji prikazali način života pojedinih ljudi na tom području. Iako je prošlo podosta vremena od tog događaja, Vlada Republike Hrvatske nije ispunila obećanja i nije tim ljudima priuštila život kakav zaslužuju.

Sva ova prava ukazuju na ono najvažnije što svakom čovjeku treba da živi dostojno i da si može priuštiti ono najpotrebnije, točnije da si može priuštiti živjeti, a ne samo preživljavati. Ta ista prava ukazuju na to koliko je Republika Hrvatska zakazala jer mnogo toga što je spomenuto nije provedeno u stvarnosti, zbog čega među ljudima sve više raste nezadovoljstvo, želja za odlaskom jer u svojoj državi ne pronalaze otvorena vrata, već sustavno nailaze na zatvorena.

4.3. Utjecaj globalne krize na ekonomska i socijalna prava

Što je gospodarstvo snažnije, to su veća i sigurnija ljudska prava. Kada dođe do svjetske krize, tada i sama prava postaju sve nestabilnija.

„Na žalost, gospodarska kriza koja je snažno pogodila Hrvatsku, koja je već dugi niz godina u krizi, stanje ekonomskih i socijalnih prava znatno je pogoršala. Tako da je jedno od osnovnih prava svakog građanina ozbiljno dovedeno u pitanje, a to je pravo na rad, pravičnu plaću i pravične radne uvjete. Iako je to pravo zakonodavno pokriveno i osigurano, odnosno zajamčeno svim građanima, trenutačno stanje u Hrvatskoj pokazuje drugačije“ (Hanževački, 2010: 1).

Svaki pokušaj Vlade nije donio konkretne rezultate, već novo i dodatno zaduživanje. Pomaganjem jednoj strani građana, odmaže se drugoj. Dok jedni dobivaju, drugi gube. U takvoj je situaciji nemoguće uspostaviti ravnotežu. Kriza u Republici Hrvatskoj gotovo neprekidno traje i ne nazire joj se kraj. Zbog toga su ekonomska prava također u velikoj krizi. Građani se teško suočavaju s time jer ionako neprestano gube, dok vladajući manipuliraju kupujući vrijeme, što dodatno otežava ionako tešku i nezavidnu poziciju.

I prije krize situacija u Republici Hrvatskoj po pitanju ekonomskih prava bila je izuzetno loša. Stanje se dodatno pogoršalo nakon toga. Mnogo je ljudi ostalo bez posla, a država im nije bila u mogućnosti pomoći. Posljednja u nizu kriza također je pokazala iste rezultate. Ljudi polako

shvaćaju kako na vladajuće i njihovu pomoć ne mogu računati, već su osuđeni na same sebe i svoju sposobnost te znanje.

Hrvatska socijalna prava od davnina su u krizi koja se s vremenom samo produbljuje i postaje sve teže podnošljiva. Područje socijalnog prava doslovno *puca po šavovima*; sve su veće razlike između bogatih i siromašnih. Kao što je ranije spomenuto, građani u teoriji imaju sva propisana socijalna prava, no u stvarnom se životu ta ista prava često zaboravljaju. Mnogi ljudi jedva preživljavaju dan za danom jer žive u oskudici, bez ikakvih stalnih prihoda. Vlada Republike Hrvatske povremeno se sjeti ovog dijela društva nudeći jednokratne pomoći, što nikako nije i ne smije biti rješenje. Jednokratna pomoć ljudima pomaže vrlo kratko vrijeme.

Republika Hrvatska, odnosno Vlada treba stvoriti dugoročni plan kojim će se konačno potaknuti socijalni razvoj građana. Prije svega, građanima je potreban posao s plaćom od koje će ljudi moći dostojno živjeti, a ne samo preživljavati. Potrebna je suradnja na svim razinama.

„Gospodarska kriza djelovala je na socijalni dijalog i odnose između socijalnih partnera i to dvojako. S jedne strane kriza je utjecala na brojnost i intenzitet sporova i sukoba, a istovremeno je potaknula potrebu za suradnjom i konsenzusom, osobito na razini tripartitnog socijalnog dijaloga“ (Bejaković i Gotovac, 2011: 348).

Važno je racionalno sagledati cijelu situaciju, pokušati pronaći rješenje koje će odgovarati svima, ponajprije građanima, a najvažnije je od svega komunicirati i u Vladi osvijestiti da su ovdje zbog građana. To je jedini način kako se može pobijediti gospodarska kriza i kriza bilo koje vrste.

4.4. Ekonomska i socijalna politika države u funkciji zaštite ekonomskih i socijalnih prava

„Ekonomija je znanost koja proučava kako društvo koristi oskudne resurse zemlje, rada i kapitala s ciljem proizvodnje neophodnih proizvoda i usluga te njihove raspodjele među pojedincima. Naime, potrebe društva i pojedinaca su raznovrsne i sukladno oskudnosti resursa često su i znatno veća od stvarnih potreba“ (Ivančević i Perek, 2017: 9).

Republika Hrvatska ima odlične ekonomske predispozicije, samo ih nijedna vladajuća platforma ne zna iskoristiti. Ekonomski, odnosno gospodarski aduti vidljivi su u geografskom položaju i prirodnim bogatstvima. Promatrajući Republiku Hrvatsku iz te perspektive, može se

zaključiti da zaista ima sve potrebno da postane snažna ekonomska sila, ne samo u Europi, već i svijetu. Osim turizma, Hrvatska veliku prednost ima u poljoprivrednom području koje je, nažalost, zapušteno. Ono što je nekad koristila strana vlast, Hrvatska nikada nije znala iskoristiti. Hrvatska je poljoprivreda očigledno *na koljenima*, ako ne čak i pred izumiranjem jer poljoprivrednici ne mogu opstati zbog svih nameta koje im na teret stavlja politički vrh.

Nekadašnje tvornice zamijenili su trgovački centri, zaustavljena je proizvodnja koja je nekad držala visoku razinu države. Ljudi masovno ostaju bez posla, a mnogi se odlučuju na odlazak u druge države.

Cilj svake ekonomske politike, pa tako i hrvatske treba prije svega biti stabilnost. Osim stabilnosti, vrlo je važna i neophodna za uspjeh, komunikacija vladajućih i običnih ljudi. Valja stabilizirati cijene, povećati proizvodnju i stopu zaposlenosti kako bi se potaknula i omogućila veća potrošnja građana, čime bi se punila državna blagajna. Također, valja dati prednost domaćim proizvođačima u odnosu na strane, manje uvoziti, a više se posvetiti domaćoj proizvodnji, a višak izvoziti po rentabilnim cijenama.

„Ekonomska politika podrazumijeva svjesno djelovanje države i društva u gospodarskoj sferi ukupnog života, rada i razvitka. Obuhvaća praktičnu aktivnost s nizom mjera i instrumenata u reguliranju gospodarskog života koju provode država i drugi subjekti u ostvarivanju odabranih ciljeva razvoja“ (Obadić, 2001: 651).

Ekonomija se ne može temeljiti samo na turizmu jer to nije rješenje s obzirom na to da se svi ljudi ne mogu baviti isključivo turizmom. Politički vrh treba raditi na pronalasku rješenja na razini cijele države, čime bi se zaštitila, ali i podigla razina ekonomskih prava građana. Tek se tada može očekivati svojevrsni napredak cijele zemlje.

Jedan od glavnih ciljeva socijalne politike trebao bi biti poticanje i stvaranje novih radnih mjesta te pružanje kvalitetnih životnih uvjeta za svakog pojedinca.

„Iako je socijalna politika zaista složena disciplina i tlo po kojem kroči nestabilnog je i promjenjivog karaktera, baš kao što se svako suvremeno društvo svojom dinamikom širi, sužava, kumulira, akumulira, pa opet smanjuje i gasi, često oviseći o širim društvenim procesima i fenomenima, ona se opet prilično konkretno bavi navedenim pojmovima te je specificirana na područja svog djelovanja“ (Puljiz, 2008: 64).

Kao ni ekonomska prava, ni socijalna prava nisu na visokoj razini, barem što se tiče Republike Hrvatske. Iako sva prava u teoriji djeluju savršeno sastavljeno i formirano, stvarnost je potpuno

drugačija. Vlada neprestano ulazi u nove reforme, no ne postiže nikakve konkretne rezultate za boljitak svih građana.

„Glavni su indikatori socijalne situacije u Hrvatskoj velik broj umirovljenika (više od milijun), velik broj nezaposlenih (22%), siromašnih (10% ispod tzv. apsolutne nacionalne linije siromaštva), teška situacija prognanika i izbjeglica, odnosno povratnika koji se ne mogu integrirati u društvo, rasprostranjena pojava socijalne patologije i frustracija zbog pogoršanja socijalnog položaja. Posebno su u krizu dospjeli sustavi socijalne sigurnosti kojima se povećao broj korisnika, a koji su suočeni s nedostatnim sredstvima za rješavanje socijalnih problema“ (Puljiz, 2001: 174).

Upravo su u tome vidljivi najveći hrvatski problemi. Republika Hrvatska postala je zemlja staraca, statistika pokazuje kako je sve veći broj umrlih, nego rođenih. Mladi ljudi kasnije ili nikada ne ulaze u brak, teško se odlučuju za djecu jer bez posla nemaju čime financirati sve životne potrebe. Preostali dio mlade radne snage odlazi u druge zemlje u kojima pronalazi bolje plaćeni posao. Dakle, dolazi do velikog državnog apsurd. Mladi se obrazuju u Hrvatskoj, a kasnije su primorani otići zarađivati i jačati tuđe gospodarstvo.

Umirovljenici su oni koji ostaju, sve je više siromašnih i vidljivih razlika između bogatih i onih koji jedva preživljavaju. Ukoliko se netko i odluči vratiti ili pak želi uložiti kapital u izgradnju i razvoj nečega, utoliko će naići na brojne prepreke zbog kojih mnogi poduzetnici odustaju od ulaganja. Tu se u pitanje dovodi hrvatska birokracija i cijeli sustav kroz koji prolaze dokumenti. Konstantno se dokazuje koliko je taj isti sustav spor, neadekvatan i sustavno pokazuje kako mu je u cilju blokirati svaki pokušaj izgradnje. Vladajući pak čitavo vrijeme pasivno promatraju kako sve propada te ne poduzimaju nikakve korake za boljitak ove države.

S druge su strane socijalne udruge koje više ne mogu podnijeti nametnuti teret, sredstva su potrošena i nema dovoljno za sve kojima je ta vrsta pomoći potrebna, a u Republici Hrvatskoj takvih zaista ima mnogo.

4.5. Budući izazovi za ekonomska i socijalna prava ljudi u Republici Hrvatskoj

U cijelom se radu proteže problematika ljudskih prava, s naglaskom na socijalna i ekonomska koja spadaju u najkritičniju skupinu ljudskih prava u Republici Hrvatskoj. Hrvatska situacija po tom pitanju veoma je loša i svakim danom postaje sve kritičnija. Ljudi oskudijevaju u

osnovnim stvarima kao da nisu dio Europe ili demokratskog dijela svijeta. Iako su prava propisana, loše se provode. Republika Hrvatska od samoga je početka svoje samostalnosti imala niz izazova i prepreka koje je trebala pobijediti. Premda je u početku situacija djelovala vrlo obećavajuće, stvari su se tijekom godina drastično promijenile.

Hrvatska politička scena otpočeta je krenula u krivom smjeru; točnije u smjeru mita i korupcije na štetu građana. Ta državna destrukcija dosegla je svojevrhni vrhunac. Zemlja je ekstremno zadužena, neprestano u krizi, unutar naroda vlada nezadovoljstvo, a većina onih koji su nekad bili na vlasti, čak i dio koji je trenutno na vrhu, svakodnevno završavaju u pritvoru. Šteta koju su nanijeli hrvatskim građanima i samoj državi neprocjenjiva je. Najveća je, međutim, tragedija što u ovoj državi gotovo nitko ne odgovara za krađu, mito, korupciju. Postavlja se pitanje kako uopće i pomisliti da netko ima neka prava. Tko će uopće zaštititi pojedinca u Republici Hrvatskoj i osigurati mu njegova prava?

O tom bi se pitanju moglo mnogo raspravljati, analizirati i proučavati sve mogućnosti, no bez pomoći s vrha građani su i više nego nemoćni. Činjenica je da u Republici Hrvatskoj propada apsolutno sve za što su se obični ljudi borili; propada sve što je u ovoj zemlji dobro, a oni koji to uništavaju i tjeraju ljude van Hrvatske gledaju bez ikakve grižnje savjesti jer oni su iskoristili i koriste sva svoja prava, oni su oduzeli drugima kako bi obogatili sebe i oni su na vrhu bez da odgovaraju pred zakonom za svoja nedjela, dok je običan čovjek kažnjen što mora živjeti u nesređenoj i neuređenoj državi.

„U posljednjim desetljećima proces globalizacije sve snažnije utječe na gospodarsku i socijalnu sferu većine zemalja. S ciljem što uspješnijeg nastupa u svjetskoj ekonomiji, većina zemalja nastoji uspostaviti tzv. kompetitivnu državu koja međunarodnoj gospodarskoj utakmici prilagođava vrstu i razinu socijalnih prava. Male zemlje, koje su od velikih zemalja ovisnije o međunarodnim kretanjima, snažno su izložene globalizacijskim utjecajima. Poznato je da Hrvatska, kao mala tranzicijska zemlja, opustošena ratom i posljedicama neuspješne tranzicije, opterećena teškim gospodarskim i socijalnim problemima, u velikoj mjeri ovisi o gospodarskoj i svakoj drugoj podršci razvijenih zemalja i međunarodnih organizacija. U nastojanju da se približi Zapadu, a s krajnjim ciljem i da se uključi u zapadnoeuropske integracije, Hrvatska

mora voditi računa o zapadnim modelima socijalne politike, njihovim standardima socijalnih prava te promjenama koje se tamo događaju.“¹¹

Dakako da je rat sudionik uništenja brojnih stvari u Republici Hrvatskoj, ali rat je odavno završio i ne smije biti vječno opravdanje za sve negativno u zemlji. Naravno da su tada gospodarstvo i ekonomija znatno oslabile, što je suprotna strana iskoristila. Nakon rata krenula je obnova koja u nekim dijelovima Hrvatske i dalje traje. Narod je i više nego nezadovoljan i zlovoljan zbog preduge obnove čiji rezultati i nisu baš vidljivi. Kontinentalni i središnji dio Republike Hrvatske i dalje zbraja štetu te pronalazi nove žrtve. Nitko ne očekuje da se neka zemlja instantno obnovi i oporavi nakon rata, no postoje određeni zakonski rokovi u kojima osnovne stvari treba riješiti kako bi narod mogao nastaviti živjeti.

Taj se dio nije ostvario u Hrvatskoj koja je kao zemlja snažno nazadovala, a imala je priliku biti među najsnažnijim europskim zemljama. Narod je ostao zakinut za mnoga prava. U tom je narodu danas ukorijenjeno nezadovoljstvo, ali i mržnja zbog loših rezultata tranzicije, osobito kada je u pitanju privatizacija društvenog vlasništva. Građani Republike Hrvatske imali su golema očekivanja od završetka rata i pobjede.¹²

„Zbog neispunjenih očekivanja u društvu je sada dosta prisutno depresivno raspoloženje. Socijalne skupine i pojedinci koji nisu uspjeli pronaći svoje mjesto na tržištu rada, nastoje ostvariti kakva-takva socijalna primanja u klasičnim sustavima socijalne sigurnosti, kao što je mirovinsko osiguranje. Tome treba pridodati prava branitelja, koja čine dodatnu krupnu kariku u sustavu socijalne sigurnosti, a koja koristi ili na njih pretendira velik broj hrvatskih građana. Čini se da veliki pritisak radi ostvarenja prava branitelja nije prvenstveno izraz nastojanja naplate “zasluga”, kako se u prvi mah može pomisliti, nego je to posljedica velike nezaposlenosti, odnosno nemogućnosti velikog broja mladih ljudi da se integriraju u društvo. Država im na taj način nastoji kompenzirati za nepovoljan socijalni status u kojem su se našli. Tome treba dodati i prava stradalnika rata, itd. Međutim, zbog smanjene zaposlenosti i gospodarske krize sustavi socijalne sigurnosti financijski su veoma oslabili, a razina socijalnih davanja i usluga je osjetno opala. Za ocrtavanje stanja u kojem se nalazimo mogla bi se

¹¹ *Strategija razvitka Republike Hrvatske "Hrvatska u 21. stoljeću" - Strategija razvitka mirovinskog sustava i sustava socijalne skrbi*, preuzeto s: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2003_06_97_1230.html (18. 5. 2023.)

¹² *Strategija razvitka Republike Hrvatske "Hrvatska u 21. stoljeću" - Strategija razvitka mirovinskog sustava i sustava socijalne skrbi*, preuzeto s: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2003_06_97_1230.html (18. 5. 2023.)

upotrijebiti metafora prema kojoj naš sustav socijalne sigurnosti liči na auto s velikim cilindrom čiji vlasnik nema dovoljno sredstava niti za benzin, niti za osiguranje niti za popravak.¹³

Pozicija u kojoj se nalazi Republika Hrvatska zapravo je tragikomična jer je riječ o zemlji koja ima sve, a zapravo ima ništa. Razni i brojni vanjski te unutarnji čimbenici doveli su hrvatski narod pred gotov čin, na rub siromaštva gdje živi većina građana. Temeljni je problem nezaposlenost, niske plaće i visoki životni troškovi koje si više gotovo nitko ne može priuštiti. S druge je pak strane veliki problem ilegalnih poslova kojih ima sve više iz dana u dan. Siva ekonomija zapravo predstavlja rak-ranu ovoga društva, ali i cijele države. Siva je ekonomija područje koje vladajući neprestano štite i podržavaju iz sjene dok god njima tako odgovara, čime brišu važnost i potrebu za istinskim ljudskim pravima i pravim humanim vrijednostima.

Republika Hrvatska dio je snažne Europe, ali samo na papiru. U realnosti, ona predstavlja zaostalost u vremenu i poremećenost trenutnih sustava. Ako želi napredovati i uistinu pratiti europske sile, potrebno je mijenjati cijelu državnu konstrukciju iz temelja i započeti ponovnu izgradnju na novim, čvrstim temeljima, jer ovi sadašnji prilično su truli. Važno je pokrenuti gospodarstvo, ojačati i povećati proizvodnju, prodaju, izvoz... Na taj će način ojačati i ekonomija, tj. financije. Da bi se to ostvarilo, potrebno je imati i političku stabilnost, a baš taj segment nedostaje ovoj zemlji i ljudima. Političari se međusobno verbalno ponižavaju, spuštaju se na vrlo nisku razinu, gotovo dehumaniziraju jedni druge ukazujući da u čovjeku još uvijek postoji doza animalnosti, a pritom ne razmišljaju da ih u takvim trenucima gleda javnost, i to ne samo hrvatska.

Umjesto da surađuju na otvaranju novih radnih mjesta, oni uspješno rade na zatvaranju onoga što je još preostalo. Prema tome, Republiku Hrvatsku definira slabost, korumpiranost, raspadanje, zaostalost, siromaštvo, propadanje i (samo)uništenje, a hrvatski narod izumire bez ikakve pravne i zakonske zaštite. Prema tome ekonomska i socijalna prava u hrvatskoj državi ne mogu *preživjeti* jer ih realno nikada nije ni bilo, barem ne za malog, običnog građanina, a elitno se društvo za svoju sferu pobrinulo i brižno brine i dalje te živi lagodnim životom na teret zanemarenih, nezaštićenih, ispaćenih i zaboravljenih Hrvata koji ovako nešto zasigurno nisu zaslužili.

¹³ *Strategija razvitka Republike Hrvatske "Hrvatska u 21. stoljeću" - Strategija razvitka mirovinskog sustava i sustava socijalne skrbi*, preuzeto s: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2003_06_97_1230.html (18. 5. 2023.)

5. ZAKLJUČAK

Svaki se čovjek rađa s jednakim pravima. Najvažnija su prava na život, slobodu, obrazovanje, zdravstveni sustav, dom, pravo glasa... Sve su to sastavni dijelovi ekonomskih i socijalnih prava.

Ekonomska i socijalna prava veoma su važna za razvoj pojedinca, ali i kolektiva. Iako današnje društvo živi prema demokratskim načelima, postoje još mnoga područja koja su izolirana od strane ljudskih prava. Veliki je broj ljudi u svijetu koji nemaju ni najosnovnija prava za život. Pored toga, nemaju nikakvu adekvatnu zaštitu, već su prepušteni sami sebi i na taj način preživljavaju.

Premda je Republika Hrvatska formirala i prihvatila ljudska prava, a ujedno i potpisala Konvenciju o ljudskim pravima, može se reći kako i dalje zaostaje za ostatkom Europe i svijeta. U radu su istaknuta osnovna obilježja i ključne sastavnice koje čine socijalna i ekonomska prava. Sve su te sastavnice osnova za dostojan i dostojanstven život kakav zaslužuje svaki građanin u svijetu. Ipak, u radu su otkriveni brojni problemi s kojima se suočava hrvatski narod. Sve je zapravo započelo u prošlosti kada je Hrvatska krenula u rat kako bi se izborila za svoju samostalnost.

Ljudi su branili svoj teritorij i domove, jezik, kulturu i identitet. Cijeli je narod bio jedinstven i zajedničkim je snagama uspio izboriti pobjedu. Tada su svi imali uistinu velika očekivanja o nove i slobodne države, no ta su se ista očekivanja vrlo brzo ugasila. Hrvatska je krenula u krivom smjeru. Umjesto oporavka i obnove, podizanja te jačanja ekonomije i gospodarstva, država je doživjela apsolutni poraz.

Veliki je broj tvornica zatvoren čime se zaustavila proizvodnja, a samim time i zarada. Mnogo je poduzeća prodano u ruke stranaca; ljudi su masovno ostajali bez posla što se nastavilo i danas, a oni koji rade ili ne dobivaju plaću ili dobivaju sramotno niske prihode u odnosu na druge snažne europske zemlje. Republika Hrvatska želi biti u rangu tih jakih europskih sila, no za to je potrebno mnogo rada, truda, dijaloga, konkretnih ciljeva za dobrobit svih građana, kao i otvaranja novih radnih mjesta.

Sve to povlači novi veliki problem, a to je siromaštvo. Hrvatska je unatoč velikom bogatstvu, zapravo veoma siromašna zemlja čiji građani u nekim područjima jedva preživljavaju, zaboravljeni i ostavljeni od strane vladajućih i onih organizacija koje bi trebale brinuti o njima.

Zbog svega toga proizlazi činjenica da je Republika Hrvatska uglavnom zemlja starih ljudi, dok su mladi primorani otići u inozemstvo kako bi postigli željene ciljeve i živjeli dostojno od svoje plaće. Velike su razlike između bogatih i siromašnih, a koje se posebno osjete upravo u Hrvatskoj.

Dok narod većinom gladije, političari uživaju u luksuzu. Mnogi ljudi nemaju svoj dom, nego žive u kontejnerima, mnogi nemaju za hranu, već gladuju ili se hrane po pučkim kuhinjama. Velika je tragedija promatrati ovakvo stanje u 21. stoljeću, bez da se itko pokrene i pomogne tim ljudima.

Također, Hrvatska je u velikim dugovima, a situaciju dodatno komplicira razvoj sive ekonomije, mita i korupcije u što su upleteni svi društveni slojevi. Prema tome, teško da se može govoriti o ikakvim ljudskim pravima u Republici Hrvatskoj, a kamoli o socijalnim i ekonomskim. Ljudi su prepušteni sami sebi i snalaze se na razne načine.

Ukoliko se to želi promijeniti, utoliko će se trebati rušiti dosadašnji sustav vlasti i način života te izgraditi novi po uzoru na snažne europske i svjetske velesile, ali da ga je moguće prilagoditi hrvatskom narodu i njegovim potrebama i mogućnostima. Ovaj je rad ukazao i na činjenicu koliko je zapravo propusta u svim zakonima i pravima te da nisu sva prava jednaka za sve, niti su svi ljudi ravnopravni.

Ovo je vrlo složeno područje koje sadrži brojna pitanja na koja tek treba pronaći odgovore. Prema tome, ostalo je mnogo prostora za daljnja istraživanja, analiziranja i pronalaženja rješenja u korist običnih ljudi koji su se davno (iz)borili za svoja prava te ih imaju pravo živjeti u svakom smislu.

6. IZJAVA

Izjava o autorstvu završnog rada i akademskoj čestitosti

Ime i prezime studenta: Mladen Janjić

Matični broj studenta: 0234045720

Naslov rada: Zaštita ekonomskih i socijalnih prava u Republici Hrvatskoj

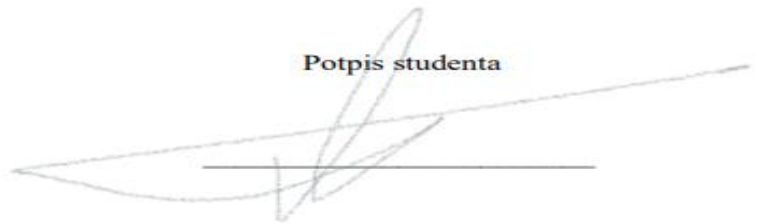
Pod punom odgovornošću potvrđujem da je ovo moj autorski rad čiji niti jedan dio nije nastao kopiranjem ili plagiranjem tuđeg sadržaja. Prilikom izrade rada koristio sam tuđe materijale navedene u popisu literature, ali nisam kopirao niti jedan njihov dio, osim citata za koje sam naveo autora i izvor te ih jasno označio znakovima navodnika. U slučaju da se u bilo kojem trenutku dokaže suprotno, spreman sam snositi sve posljedice uključivo i poništenje javne isprave stečene dijelom i na temelju ovoga rada.

Potvrđujem da je elektronička verzija rada identična onoj tiskanoj te da je to verzija rada koju je odobrio mentor.

Datum

30.06.2023

Potpis studenta

7. POPIS LITERATURE

7.1. Knjige:

- Bežovan, G. (2004) *Civilno društvo*. Zagreb: Nakladni zavod Globus.
- Buerghenthal, T., Shelton, D. i Steward, D. (2011) *Međunarodna ljudska prava*. Rijeka: Pravni fakultet Sveučilišta u Rijeci.
- Ivančević, T. i Perc, K. (2017) *Osnove ekonomije*. Zagreb: Visoka poslovna škola Zagreb.
- Kregar, J., Gardašević, Đ., Gotovac, V., Jelić, I., Jurić, M., Ofak, L. ... Staničić, F. (2014) *Ljudska prava. Uvod u studij*. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
- Mintas-Hodak, Lj. (2010) *Europska unija*. Zagreb: Mate.
- Marić, G. (2015) *Slom lažnog proroštva*. Zagreb: Scriptum temporis.
- Omejec, J. (2008) *Vijeće Europe i Europska Unija*. Zagreb: Novi informator.
- Puljiz, V. (2008) *Socijalna politika Hrvatske*. Zagreb: Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.

7.2. Članci iz časopisa:

- Jurišić, K. (1999) Globalizacija i ljudska prava. *Politička misao*, 36(1), 70 – 82.
- Kolednjak, M. i Šantalab, M. (2013) Ljudska prava treće generacije. *Tehnički glasnik*, 7(3), 322 – 328.
- Obadić, A. (2001) Industrijska politika kao dio ekonomske politike. *Ekonomski pregled*. 52(5-6).

7.3. Internetski izvori:

- Bejaković, P. i Gotovac, V. (2011) Aktivnosti na gospodarskom oporavku u Republici Hrvatskoj s naglaskom na tržište rada. *Revija za socijalnu politiku*, Vol. 18, No. 3, 331 – 355, preuzeto: <https://hrcak.srce.hr/clanak/111747>, pristupljeno: 25. 5. 2023.
- (Europska) Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, preuzeto s: <https://www.zakon.hr/z/364/%28Europska%29-Konvencija-za-za%C5%A1titu-ljudskih-prava-i-temeljnih-sloboda>, pristupljeno 29. 4. 2023.

- *Ekonomska prava - što su to, definicija i pojam*, preuzeto s: <https://hr.economy-pedia.com/11034174-economic-rights>, pristupljeno 10. 5. 2023.
- Hanževački, M. (2010) *Ekonomska i socijalna prava*. Preuzeto: <https://udruga.gov.hr/UserDocsImages/UserFiles/File/Ekonomska%20i%20socijalna%20prava%20u%20RH.pdf>, pristupljeno: 5. 5. 2023.
- <https://eur-lex.europa.eu/>, pristupljeno 15. 4. 2023.
- <https://www.kucaljudskihprava.hr>, pristupljeno 13. 5. 2023.
- <http://psihologija.hr>, pristupljeno 15. 4. 2023.
- Kuzelj, V. (2022). *Ustavnosudska zaštita socijalnih prava – pouke hrvatskom Ustavnom sudu iz njemačke prakse*. *Zagrebačka pravna revija*, Vol. 11 No. 2, 134 – 159, preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/clanak/438247>, pristupljeno 19. 6. 2023.
- *Nacionalni plan zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije za razdoblje do 2027. godine*, preuzeto s: <https://pravamanjina.gov.hr/ljudska-prava/nacionalni-plan-zastite-i-promicanja-ljudskih-prava-i-suzbijanja-diskriminacije-za-razdoblje-do-2027-godine/989>, pristupljeno 10. 5. 2023.
- *Prava čovjeka*, preuzeto s: <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=49981>, pristupljeno 29. 4. 2023.
- *Pregled institucionalnog, zakonodavnog i strateškog okvira u području zaštite i promicanja ljudskih prava i suzbijanja diskriminacije*, preuzeto s: <https://pravamanjina.gov.hr/>, pristupljeno 10. 6. 2023.
- Puljiz, V. (2001). *Reforme sustava socijalne politike u Hrvatskoj*. *Revija za socijalnu politiku* Vol. 8, No. 2, 159 – 180, preuzeto: <https://hrcak.srce.hr/clanak/47398>, pristupljeno: 20. 5. 2023.
- *Savjet za ljudska prava*, preuzeto s: <https://pravamanjina.gov.hr/ljudska-prava/savjet-za-ljudska-prava/1061>, pristupljeno 15. 4. 2023.
- *Socijalna prava u EU-u*, preuzeto s: <https://www.consilium.europa.eu/hr/policies/social-rights-eu/>, pristupljeno 29. 4. 2023.
- *Strategija razvitka Republike Hrvatske "Hrvatska u 21. stoljeću" - Strategija razvitka mirovinskog sustava i sustava socijalne skrbi*, preuzeto s: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2003_06_97_1230.html, pristupljeno 18. 5. 2023.
- *Zaštita i promicanje ljudskih prava*, preuzeto s: <https://pravamanjina.gov.hr/zastita-i-promicanje-ljudskih-prava/597>, pristupljeno 29. 4. 2023.

8. POPIS SLIKA I TABLICA

Slika 1. Ljudska prava.....	3
Slika 2. Borci za ljudska prava.....	4
Slika 3. Plan zaštite ljudskih prava.....	18
Slika 4. Europski stup socijalnih prava.....	25
Tablica 1. Tri kategorije ljudskih prava.....	8

ŽIVOTOPIS

Mladen Janjić

Datum rođenja: 17/08/1986 | **Državljanstvo:** hrvatsko | **Telefonski broj:** (+385) 0992588250 (Mobilni telefon) |

E-adresa: 007janjic@gmail.com | **Internetska stranica:** <https://google.com/> | **Instagram:**

<https://www.instagram.com/> | **Whatsapp Messenger:** <https://www.whatsapp.com/?lang=hr> |

Adresa: Lastovska 40, 5 kat, 10000, Zagreb, Hrvatska (Kućna)

● O MENI

Imam 36 godina i trenutačno radim u Hrvatskoj pošti u Odjelu za razvoj i ugovorne odnose, na nabavi rezervnih dijelova i održavanju cjelokupnog voznog parka Hrvatske pošte, sve vezano uz plaćana, preglede pristiglih ponuda, usporedbe ponuda s troškovnicima te sve drugo vezano uz nabavu vozila, održavanju i nadzoru voznog parka.

Osoba sam koja želi stjecati nova znanja i iskustva, timska tako i komunikativna osoba uvijek u potrazi za nečim novim i boljim, spreman sam na daljnja školovanja i edukacije koja vrlo rado prihvaćam a to se može vidjeti iz životopisa koji vrlo rado popunjavam sa novim iskustvima i školovanjima.

S obzirom da sam čovjek koji ne posustaje te uvijek želi ići naprijed, spreman za nove izazove, stjecanje novih znanja, smatram da bi u novom poduzeću mogao dosta pridonijeti, te pomoći u daljnjem poslovanju i razvoju istog.

● RADNO ISKUSTVO

01/01/2023 Zagreb, Hrvatska

SPECIJALIST ZA PRIJEVOZ HRVATSKA POŠTA D.D

Briga o troškovima održavanja vozila, analize troškova održavanja, zaprimanje ponuda, usporedba cijena s troškovnicima. Analiza i praćenje realizacije ugovora o održavanju, parćenje ugovora za viličara koji su nabavljeni pute operativnog leasinga te pokretanje novih ugovora vezano za nabavu viličar. Nabava dijelova za održavanje osobnih vozila, teretnih vozila, mopeda, viličara i drugih prijevoznih sredstava, izrada troškovnika za rezervne dijelove te pokretanje postupka nabavke rezervnih dijelova. Praćenje te analiza prometnih nezgoda i pokretanje postupka naknade šteta.

01/04/2018 – 31/12/2022 Zagreb, Hrvatska

REFERENT ZA PRIJEVOZ HRVATSKA POŠTA D.D

Briga za cestarine HAC, AZM, praćenje potrošnje te nadoplata sredstava, zaprimanje ponuda za popravke vozila kontrola radnih naloga te njihova realizacija. Praćenje potrošnje i realizacija ugovora za održavanje vozila, izdavanje narudžbenica te kontrola ulaznih računa za održavanje vozila. Zaprimanje i ovjera računa te kontrola ulaza robe u skladište u sutavu Laus. Rad u fleetu, praćenje potrošnje i pređenih kilometara po vozilu kao i praćenje kretanja vozila.

01/02/2016 – 31/03/2018 Zagreb, Hrvatska

ASISTENT ZA PRIJEVOZ HRVATSKA POŠTA D.D

Unos podataka o pređenim kilometrima, troškovima goriva, troškovima cestarina, popravcima za vozila HP-a, te redovno ažuriranje istih u sustavu fleet. Otvaranje Spisa za nastale štete na vozilima HP-a, kontrola te unos u sutav za praćenje vozila. Obrada štetnih događaja na vozilima, suradnja sa osiguranjem i drugim dionicima u slučaju prometnih nezgoda. Unos podatka za mopede HP-a te analiza pređenih kilometara i potrošnje na istima. Te sve ostale aktivnosti vezane za praćenje i nadzor voznog parka.

01/11/2013 – 31/01/2016 Zagreb, Hrvatska

VOZAČ HRVATSKA POŠTA D.D

Vozač u Sektoru prijevoza, prijevoz svih poštanskih pošiljaka po cijeloj Hrvatskoj. Kategorija B,C,E.

01/09/2011 – 30/11/2012 Zagreb, Hrvatska

INSTRUKTOR VOŽNJE ZA B KATEGORIJU VOZILA AUTOŠKOLA MANDIĆ D.O.O

Instruktor vožnje B kategorije.

Obuka te upznavanje kandidata kao bi što lakše i bolje savladali vožnju kao briga o vozilu, te svim zakonskim obavezama s kojim se instruktori vožnje susreću.

01/06/2005 – 30/11/2010 Zagreb, Hrvatska

DJELATNIK U GRAĐEVINARSTVU SM MARKOVIĆ

Djelatnik u građevinarstvu za završne radove te nadzor i nabava potrebnih materijala.

Vođenje gradilišta do konačne primopredaje, vođenje radnih sati djelatnika.

Prijevoz materijala do lokacije radova, te sve ostale aktivnosti kako ne bi došlo do zastoja istih.

● **OBRAZOVANJE I OSPOSOBLJAVANJE**

15/09/2021 – TRENUTAČNO Zagreb, Hrvatska

MAG.OEC Veleučilište Baltazar Zaprešić

Internetske stranice <https://www.bak.hr/>

01/10/2014 – 30/09/2018 Zaprešić, Hrvatska

BACC.OEC Veleučilište Baltazar Zaprešić

Internetske stranice <https://www.bak.hr/>

01/02/2009 – 30/10/2010 Zagreb, Hrvatska

TEHNIČAR ZA CESTOVNI PROMET Škola za cestovni promet, Trg J.F Kennedyja 8

Internetske stranice <https://www.scp.hr/>

01/03/2008 – 09/2008 Zagreb, Hrvatska

INSTRUKTOR VOŽNJE Škola za cestovni promet, Trg J.F Kennedyja 8

Internetske stranice <https://www.scp.hr/>

01/02/2007 – 30/09/2007 Zagreb, Hrvatska

KV VOZAČ Škola za cestovni prijevoz, Trg J.F Kennedyj 8

Internetske stranice <https://www.scp.hr/>

01/09/2001 – 30/06/2004 Zagreb, Hrvatska

SSS Obrtničko industrijsko graditeljska škola Zagreb

Internetske stranice <https://oigs.hr/novo/>

● **JEZIČNE VJEŠTINE**

Materinski jezik/jezici: **HRVATSKI**

Drugi jezici:

	RAZUMIJEVANJE		GOVOR		PISANJE
	Slušanje	Čitanje	Govorna produkcija	Govorna interakcija	
ENGLESKI	A2	A2	A2	A1	A1

Razine: A1 i A2: temeljni korisnik; B1 i B2: samostalni korisnik; C1 i C2: iskusni korisnik

- **DIGITALNE VJEŠTINE**

Timski rad | Prilagodljivost | Rad na raunalu | Informacije i komunikacija (pretraivanje interneta) | Komunikacijski programi (Skype Zoom TeamViewer) | Windows | MS Office (Word Excel PowerPoint)

- **DODATNE INFORMACIJE**

HOBIJI I INTERESI

Trčanje, košarka, biciklizam.